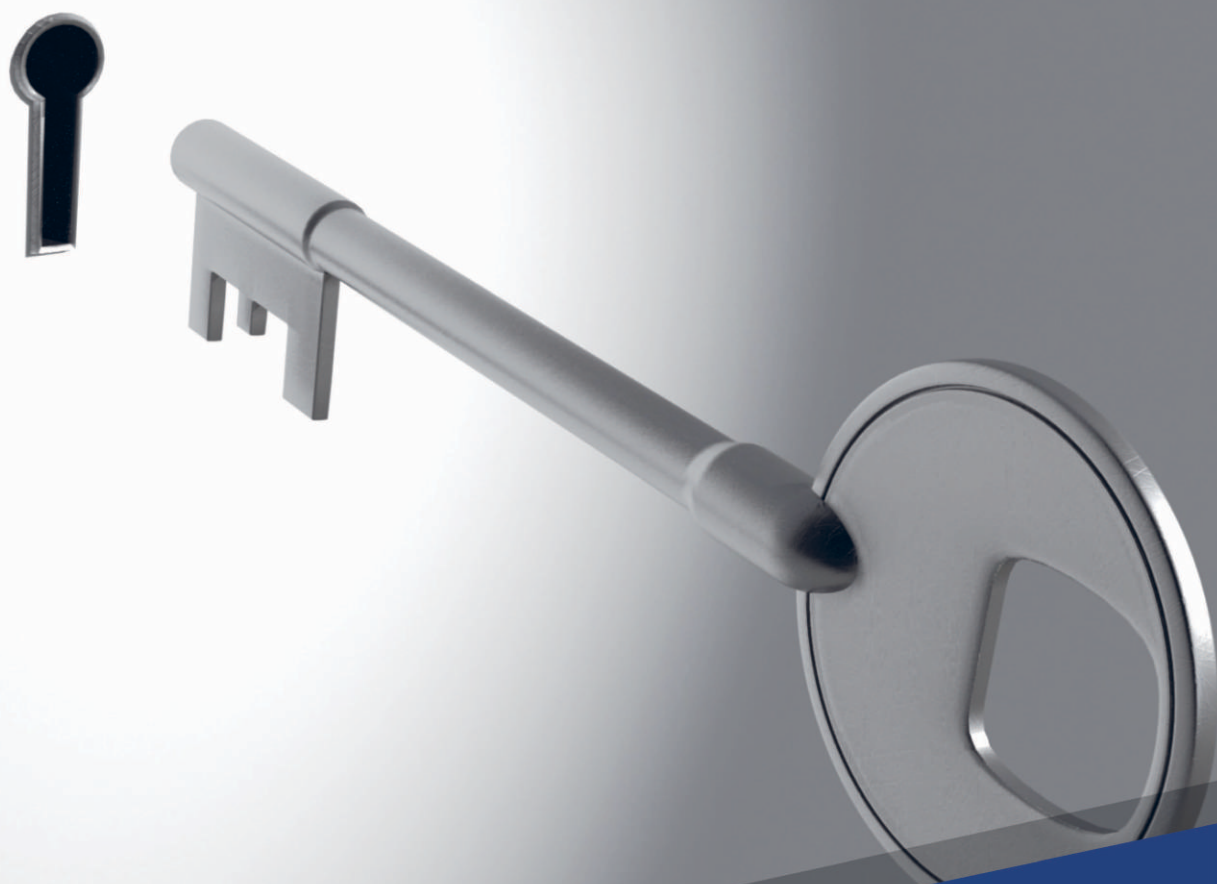

REGIONAL
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE

The AIRE Centre
Advice on Individual Rights in Europe

**Confiscarea produselor obținute din infracțiunile de
corupție: prezentare generală a liniilor directoare
și standardelor Organizației Națiunilor Unite,
Consiliului Europei și Uniunii Europene**

Titlu:	Confiscarea produselor obținute din infracțiunile de corupție: prezentare generală a liniilor directe și standardelor Organizației Națiunilor Unite, Consiliului Europei și Uniunii Europene
Proiect:	Consolidarea luptei împotriva corupției în Europa de Sud-Est prin îmbunătățirea măsurilor de sechestrare a activelor
Edituri:	Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (Advice on Individual Rights in Europe - AIRE) Inițiativa regională anticorupție (Regional Anti-corruption Initiative - RAI)
Din partea editurilor:	Biljana Braithwaite Vladan Joksimović
Autori:	Krešimir Kamber, Will Ferris, Catharina Harby
Traducerea:	S.C. Translator S.R.L
Echipa RAI și AIRE:	Desislava Gotskova, Aida Trožić
Presa:	UrbanGRAF, Sarajevo

CONFISCAREA PRODUSELOR OBȚINUTE DIN INFRAȚIUNILE DE CORUPȚIE:
PREZENTARE GENERALĂ A LINIILOR DIRECTOARE ȘI STANDARDELOR ORGANIZAȚIEI
NAȚIUNILOR UNITE, CONSILIULUI EUROPEI ȘI UNIUNII EUROPENE

Cuprins

PREFAȚĂ	5
ACRONIME	6
2.1. INTRODUCERE	7
2.1.1 Ce este confiscarea?	7
2.1.2 De ce este importantă confiscarea?	8
2.2. STANDARDELE INTERNAȚIONALE	8
2.2.1 Convențiile Organizației Națiunilor Unite	8
2.2.2 Instrumentele Consiliului Europei	9
2.2.3 Instrumentele Uniunii Europene	11
2.2.4 Alte instrumente internaționale	12
2.3. ABORDAREA STANDARDELOR INTERNAȚIONALE PRIVIND ASPECTELE CHEIE ALE CONFISCĂRII	13
2.3.1 Ordinele de înghețare și competențele de anchetă	13
2.3.2 Confiscarea obișnuită (bazată pe o sentință de condamnare)	13
2.3.3 Confiscarea bazată pe valoarea bunurilor și confiscarea produselor combinate ale infracțiunii	14
2.3.4 Confiscarea instrumentelor infracțiunii	15
2.3.5 Confiscarea veniturilor și a altor beneficii rezultate din produsele infracțiunii și corupției	16
2.3.6 Inversarea sarcinii probei	16
2.3.7 Confiscarea de la terți	17
2.3.8 Confiscarea care nu se bazează pe o sentință de condamnare	18
2.3.9 Cooperarea internațională	19
2.3.10 Măsurile de protecție	19
2.4 ORGANELE DE MONITORIZARE ALE CONSILIULUI EUROPEI 20	
2.4.1 GRECO	20
2.4.2 MONEYVAL	21
CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI	21
2.5.1 Articolul 1 din Protocolul 1	22
2.5.2 Articolul 6	41
2.5.3 Articolul 7	48

PREFAȚĂ

Recuperarea activelor este o idee simplă; aceasta presupune recuperarea pe cale legală a unor câștiguri obținute în mod ilicit. Cu toate acestea, în practică, recuperarea activelor constituie o zonă complexă și multidimensională a dreptului, care implică adesea proceduri practice complicate, precum și participarea mai multor părți și jurisdicții. Dată fiind această complexitate practică, judecătorii și procurorii care activează în acest domeniu trebuie să dea dovadă de o înțelegere clară a legislației naționale referitoare la înghețarea, sechestrarea și confiscarea activelor, dar și de cunoștințe solide privind standardele și instrumentele internaționale care vizează consolidarea și armonizarea practicii la nivel mondial.

În anul 2017, Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE) și Inițiativa regională anticorupție (RAI) și-au unit eforturile pentru a veni în sprijinul jurisdicțiilor din sud-estul Europei în scopul creșterii capacității de recuperare a activelor în această regiune. În 2018, în urma unei consultări extinse cu experți din regiune și din lume, cele două organizații au publicat un studiu intitulat „Recuperarea activelor în Balcanii Occidentali: O analiză comparativă a legislației și practicii” (Asset Recovery in the Western Balkans: A Comparative Analysis of Legislation and Practice).

Concluzia acestei publicații a fost aceea că, deși legislația națională din jurisdicțiile din Europa de Sud-Est este în principiu aliniată la standardele internaționale și europene relevante, competențele în materie de recuperare și confiscare a activelor conferite prin aceste legi nu sunt puse în aplicare nici suficient, nici eficient. Drept urmare, una dintre principalele recomandări ale acestei publicații a fost aceea de a consolida capacitatea agențiilor responsabile cu aplicarea legii, a parchetelor și a organelor judiciare regionale pentru a asigura sechestrarea și confiscarea eficientă a activelor în jurisdicțiile aferente.

Ca răspuns la această recomandare, Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE) și Inițiativa regională anticorupție (RAI) au elaborat prezentul manual în cadrul unui proiect regional cu durata de 2 ani referitor la recuperarea activelor, proiect intitulat „Consolidarea luptei împotriva corupției în Europa de Sud-Est prin îmbunătățirea măsurilor de recuperare a activelor”. Proiectul este implementat de Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE) și Inițiativa regională anticorupție (RAI), fiind finanțat de Guvernul britanic. Acest manual vine în completarea altor demersuri permanente de consolidare a capacităților existente în zona Europei de Sud-Est și va fi utilizat în cadrul mai multor sesiuni de instruire menite să sprijine autoritățile implicate în recuperarea activelor.

Manualul de față este completat de un alt manual: „Instrumentele și bunele practici utilizate în cooperarea internațională în scopul recuperării activelor”. Ambele publicații au fost elaborate în paralel, luându-se în considerare același obiectiv de ansamblu.

Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE) și Inițiativa regională anticorupție (RAI) doresc să aducă mulțumiri Guvernului britanic pentru angajamentul, sprijinul financiar substanțial și îndrumările oferite, Fundației Konrad Adenauer pentru că s-a alăturat acestui proiect, susținând și participarea altor beneficiari și nu în ultimul rând Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) pentru susținerea demersurilor inițiale care au condus la acțiuni substanțiale în zona Europei de Sud-Est.

ACRONIME

- CJUE – Curtea de Justiție a Uniunii Europene
- CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului
- CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- UE – Uniunea Europeană
- GAFI – Grupul de Acțiune Financiară Internațională
- GRECO – Grupul de State împotriva Corupției
- CIPDO – Consiliul Internațional privind Politica Drepturilor Omului
- MONEYVAL – Comitetul de Experți pentru Evaluarea Măsurilor de Combatere a Spălării Banilor și a Finanțării Terorismului
- ONU – Organizația Națiunilor Unite
- UNCAC – Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva Corupției
- UNTOC – Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate transnaționale

De reținut faptul că pronumele de genul masculin este utilizat în secțiunile următoare ale Manualului pentru a face referire la o persoană menționată anterior, indiferent de genul acesteia, exceptând cazul în care Manualul face referire în mod expres la o persoană de genul feminin. Atât autorii Manualului, cât și Centrul AIRE și RAI militează pentru egalitatea de gen și încurajează în principiu folosirea unui limbaj neutru din punctul de vedere al genului.

II CONFISCAREA PRODUSELOR OBTINUTE DIN INFRAȚIUNILE DE CORUPȚIE: PREZENTARE GENERALĂ A LINIILOR DIRECTOARE ȘI STANDARDELOR ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE, CONSILIULUI EUROPEI ȘI UNIUNII EUROPENE

2.1. INTRODUCERE

Manualul de față oferă o prezentare generală a standardelor internaționale referitoare la confiscarea produselor infracțiunii și corupției. Pentru început, acesta abordează chestiuni referitoare la ce înseamnă confiscarea și de ce este importantă. Mai apoi, sunt prezentate principalele convenții internaționale și domeniul de aplicare al fiecăreia dintre acestea. Ulterior, este explicată abordarea în standardele respective a aspectelor cheie ale confiscării. Se pune accent mai ales pe etapa judiciară a procedurilor de confiscare, în care este luată decizia finală de confiscare, deși sunt atinse și probleme referitoare la înghețarea activelor și cooperarea internațională în vederea confiscării. Ulterior, este descrisă pe scurt activitatea organelor de monitorizare ale Consiliului Europei în legătură cu aceste standarde și sunt analizate măsurile de protecție elaborate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.

2.1.1 Ce este confiscarea?

Confiscarea înseamnă privarea finală sau definitivă de bunuri, pe baza unui ordin emis de o instanță.¹ Confiscarea poate include și privarea de bunuri pe baza unui ordin emis de o autoritate competentă, alta decât o instanță de judecată.² Confiscarea nu are obligatoriu un caracter punitiv³ și nu este limitată neapărat la privarea de bunuri ca urmare a unei proceduri penale.⁴

Definiția extinsă a confiscării denotă faptul că aceasta reprezintă un concept flexibil. În elaborarea măsurilor de confiscare, legiuitorul trebuie să țină cont de mai multe variabile. Aceste variabile includ: natura bunurilor care pot face obiectul confiscării;

¹ Articolul 1 din Convenția din 1990 de la Strasbourg, din Convenția de la Varșovia și din Directiva din 2014: „Confiscarea este o sancțiune sau o măsură, dispusă de o instanță în urma procedurilor în legătură cu o infracțiune sau mai multe infracțiuni, având drept rezultat depozitarea definitivă de bunuri.” Articolul 2 din UNTOC și din UNCAC: „Confiscarea, care include și depozitarea, după caz, înseamnă privarea definitivă de bunuri, pe baza unui ordin emis de o instanță sau de o altă autoritate competentă.”

² Sensul confiscării este extins în definiția din cuprinsul UNTOC și UNCAC, dar nu și în definiția din Convenția din 1990 de la Strasbourg, din Convenția de la Varșovia sau din Directiva din 2014.

³ Potrivit definiției din Convenția din 1990 de la Strasbourg și din Convenția de la Varșovia, „confiscarea” poate să se refere la o „sancțiune” sau la o „măsură”.

⁴ Sensul confiscării este restrâns în definiția din Convenția din 1990 de la Strasbourg, din Convenția de la Varșovia sau din Decizia-cadru din 2005, dar nu și în definiția din cuprinsul UNTOC, UNCAC, sau al Convenției de la Viena.

tipurile de comportament infracțional (sau ilegal) care ar putea duce la confiscare; și standardele și sarcinile probei care ar trebui aplicate pentru a stabili dacă anumite active ar trebui să fie supuse sau nu confiscării. Aceste aspecte dar și altele sunt analizate în cele ce urmează prin prisma standardelor internaționale.

2.1.2 De ce este importantă confiscarea?

Cu toate că există diverse opinii despre ce presupune mai exact regimul confiscării, este recunoscută și promovată pe scară largă ideea potrivit căreia confiscarea reprezintă o armă puternică în combaterea infracțiunilor grave și corupției.⁵ În acest sens, confiscarea servește mai multor scopuri. Când este implementată cu succes, confiscarea are potențialul de a:

- Proteja economia împotriva corupției și infiltrării activelor ilicite.
- Consolida veniturile fiscale din activitatea economică legală.
- Genera active utilizabile în folosul public.
- Contribui la menținerea statului de drept.
- Submina stimulentele de natură infracțională, împiedicând astfel activitățile ilicite.

2.2. STANDARDELE INTERNAȚIONALE

2.2.1 Convențiile Organizației Națiunilor Unite

1. Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (2005) („UNCAC”)

UNCAC a intrat în vigoare în decembrie 2005 și abordează problematica prevenirii, anchetării și urmăririi penale a actelor de corupție, atât în sectorul privat, cât și în cel public.⁶

- Articolul 31 din cuprinsul UNCAC impune statelor să adopte, „în măsura maximă permisă de sistemele juridice naționale ale acestora”, măsurile necesare pentru a face posibilă confiscarea produselor infracțiunilor prevăzute în Convenție, precum și a bunurilor utilizate sau menite a fi utilizate în scopul săvârșirii infracțiunilor respective. Articolul prevede de asemenea procedurile necesare în

⁵ A se vedea de exemplu includerea confiscării în recomandarea GAFI nr. 4 din 2012.

⁶ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în Ghidul legislativ și în Ghidul tehnic UNCAC: https://www.unodc.org/pdf/corruption/CoC_LegislativeGuide.pdf și https://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf

vederea sechestrării și înghețării bunurilor aferente infracțiunilor menționate în Convenție.

- Articolele 53, 54 și 55 prevăd cerințele pentru recunoașterea ordinelor de confiscare între state și mecanismele de implementare a ordinelor respective.
- Articolul 57 prevede restituirea și dispunerea de activele confiscate.

2. Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate transnaționale (decembrie 2000) („UNTOC”)

UNTOC a intrat în vigoare în septembrie 2003, fiind principalul instrument al Organizației Națiunilor Unite în lupta împotriva criminalității organizate transnaționale. Infracțiunile acoperite de Convenție se referă la implicarea în grupuri infracționale organizate, spălarea de bani, actele de corupție, obstrucționarea justiției, precum și alte „infracțiuni grave”.⁷

- Articolul 12 din cuprinsul UNTOC impune statelor să adopte, „în măsura maximă permisă de sistemele juridice naționale ale acestora”, măsuri care să permită confiscarea produselor infracțiunii și a bunurilor implicate în săvârșirea infracțiunilor.
- Articolul 13 prevede procedurile și obligațiile aferente cooperării internaționale în cadrul procedurilor de confiscare.
- Articolul 14 descrie modalitatea în care ar trebui să se dispună de bunurile confiscate.

2.2.2 Instrumentele Consiliului Europei

1. Convenția din 2005 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului (ETS 198) („Convenția de la Varșovia”).

Convenția de la Varșovia vizează în particular confiscarea mijloacelor de finanțare a terorismului, chiar și în cazul în care fondurile respective sunt de proveniență legitimă. Aceasta se aplică și măsurilor de confiscare în sens mai general, deși statele semnatare au posibilitatea de a restrânge aplicarea acesteia pe baza unei declarații.⁸

⁷ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în Ghidul legislativ UNTOC: https://www.unodc.org/pdf/crime/legislative_guides/Legislative%20guides_Full%20version.pdf

⁸ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în Raportul explicativ al Convenției: <https://rm.coe.int/16800d3813>

- Articolul 3 prevede obligațiile generale ale Părților contractante de a implementa măsuri de confiscare, în timp ce articolul 5 stabilește necesitatea de a asigura faptul că bunurile spălate pot fi supuse înghețării, sechestrării și confiscării.
- Articolul 9 prevede faptele care constituie infracțiuni de spălare de bani în temeiul Convenției și necesitatea incriminării faptelor respective.
- Articolul 15 enumeră principiile generale ale cooperării internaționale pentru implementarea eficientă a ordinelor de confiscare, precum și măsurile necesare pentru a obține o asemenea cooperare. Articolul 16 prevede obligația Părților de a oferi sprijin în anchetele internaționale, iar articolul 28 prezintă motivele pentru care Părțile pot refuza să coopereze în legătură cu un ordin de confiscare.

2. Convenția penală din 1999 privind corupția (ETS 173) („Convenția de la Strasbourg din 1999”)

Această Convenție a fost adoptată în urma Programului de acțiune împotriva corupției aprobat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în 1996. Aceasta a intrat în vigoare în iulie 2002, vizând atât corupția din sectorul public, cât și din cel privat. Convenția face referire nu doar la persoanele care oferă mită („act de corupție activă”), ci și la persoanele care acceptă mită („act de corupție pasivă”).⁹

- Articolul 2 definește actul de corupție activă și obligă Părțile semnatare să incrimineze acest act. Articolul 3 conține dispoziții similare privind actul de corupție pasivă. Articolele de la 4 la 15 descriu în continuare alte acte pe care Părțile sunt obligate să le incrimineze în baza Convenției.
- Articolul 23 stabilește măsurile care urmează a fi luate de către Părțile semnatare în scopul culegerii probelor delictelor și confiscării produselor oricăreia dintre infracțiunile prevăzute în Convenție.
- Articolul 25 prevede principiile cooperării internaționale în temeiul Convenției, precum și măsurile necesare pentru a asigura această cooperare. Aceste dispoziții sunt completate de articolul 26, care prevede obligațiile Părților de a-și oferi sprijin reciproc în cadrul anchetelor și procedurilor de urmărire desfășurate de acestea.

3. Convenția din 1990 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii (ETS 141) („Convenția din 1990 de la Strasbourg”)

⁹ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în Raportul explicativ al Convenției: <https://rm.coe.int/16800cce441999>

Convenția din 1990 de la Strasbourg are un domeniu de aplicare mult mai extins decât cele trei Convenții ONU menționate mai sus, prin faptul că nu limitează confiscarea la o anumită categorie de infracțiuni. Cu toate acestea, părțile pot restrânge printr-o declarație aplicarea prevederilor Convenției referitoare la confiscare, pentru a acoperi anumite infracțiuni sau categorii de infracțiuni specifice.¹⁰

- Articolul 2 stabilește etapele pe care Părțile trebuie să le parcurgă pentru a permite confiscarea bunurilor implicate în, precum și a produselor obținute din săvârșirea unor infracțiuni, menționând de asemenea faptul că fiecare Parte semnatară a Convenției poate limita categoriile de infracțiuni pentru care se aplică obligațiile prevăzute în Convenție.
- Articolul 13 impune Părților semnatare ale Convenției obligația de a executa ordinele de confiscare emise de alte Părți. Articolul 14 enumeră procedurile pe baza cărora urmează să fie executate ordinele de confiscare respective.
- Articolul 18 stabilește motivele pentru care Părțile pot refuza să coopereze cu alte Părți, în timp ce articolul 23 prevede faptul că Părțile ar trebui să recunoască hotărârile judecătorești din străinătate. Articolul 27 prevede cerințele referitoare la solicitările de cooperare între statele părți în derularea anchetelor sau procedurilor.

2.2.3 Instrumentele Uniunii Europene

Corupția este o infracțiune care intră sub incidența articolului 83(1) al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, conferind astfel Uniunii Europene competențele legislative de a reglementa acest domeniu. Există mai multe Decizii-cadru ale Consiliului („DC”) referitoare la aspecte precum confiscarea, infracțiunea și corupția. Statele membre („SM”) sunt obligate să implementeze măsuri de confiscare în legătură cu infracțiunile care intră sub incidența acestora. Astfel, aceste instrumente UE promovează ideea armonizării între statele membre într-o măsură semnificativ mai mare comparativ cu standardele internaționale descrise mai sus.

- Articolul 3 din Decizia-cadru 2005/212/JAI conține dispoziții referitoare la „confiscarea extinsă” (cunoscută și sub numele de „confiscare specială”). Conform acestuia, este permisă confiscarea activelor care nu au legătură directă cu infracțiunea supusă audierii în fața instanței naționale de judecată. Dispozițiile acestui articol se aplică mai ales în cazul în care venitul unei persoane

¹⁰ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în Raportul explicativ al Convenției: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cb5de>

este disproporționat față de valoarea activelor deținute de aceasta, iar instanța este convinsă că activele în cauză au fost obținute de persoana respectivă ca rezultat al activității infracționale.

- Directiva 2014/42/UE din 2014 („Directiva din 2014”) a fost adoptată cu scopul de a armoniza și mai mult regimurile statelor membre în ceea ce privește înghețarea și confiscarea activelor, în contextul diferențelor legislative existente între acestea. Directiva include dispoziții mai cuprinzătoare privind armonizarea legislației de la nivelul UE în materie de confiscare în legătură cu anumite infracțiuni grave.
- Regulamentul (UE) 2018/1805 („Regulamentul din 2018”) a fost adoptat ulterior. Acesta prevede existența unui sistem de recunoaștere reciprocă a ordinelor de înghețare și confiscare emise în cadrul procedurilor în materie penală, precizând situațiile în care un ordin de confiscare trebuie recunoscut și executat, dar și situațiile în care statele membre pot refuza recunoașterea acestuia. Regulamentul face referire și la administrarea și dispunerea de bunurile înghețate și confiscate, la obligațiile statelor membre față de persoanele prejudiciate, precum și la măsurile reparatorii disponibile persoanelor respective.

2.2.4 Alte instrumente internaționale

1. Recomandările din 2012 ale Grupului de Acțiune Financiară Internațională („Recomandările GAFI”)

Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) este un organism interguvernamental care elaborează politici, stabilește standarde și promovează implementarea eficientă a unor măsuri legale, operative și de reglementare pentru combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a infracțiunilor financiare conexe. Recomandările GAFI reprezintă un standard recunoscut la nivel internațional de combatere a activităților infracționale, oferind instrumentele necesare în vederea prevenirii spălării produselor activității de corupție. Deși țările din Balcanii Occidentali nu sunt membre GAFI, Comitetul MONEYVAL deține calitatea de membru asociat și realizează propriile evaluări ale țărilor pe baza standardelor GAFI (a se vedea mai jos).¹¹

¹¹ Materiale explicative suplimentare sunt disponibile în documentul GAFI privind cele mai bune practici, intitulat „Utilizarea Recomandărilor GAFI pentru combaterea corupției”:
<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/BPP-Use-of-FATF-Recs-Corruption.pdf>

- Recomandarea B (denumită frecvent și Recomandarea 4) face referire la spălarea banilor și la confiscare, articolul 4 descriind abordarea în temeiul Recomandărilor în ceea ce privește măsurile de confiscare.
- Recomandarea G (denumită frecvent și Recomandarea 38) stabilește standardele de cooperare internațională conform Recomandărilor GAFI.

2.3. ABORDAREA STANDARDDELOR INTERNAȚIONALE PRIVIND ASPECTELE CHEIE ALE CONFISCĂRII

2.3.1 Ordinele de înghețare și competențele de anchetă

Confiscarea este adesea precedată de înghețarea activelor pe durata anchetei, pentru a împiedica temporar orice tranzacții care implică activele respective. Înghețarea activelor este o etapă de importanță crucială în prevenirea ascunderii sau dispersării bunurilor care pot face în final obiectul confiscării. Toate convențiile internaționale importante¹² menționate în această publicație obligă părțile să adopte măsuri care să permită înghețarea activelor și alte competențe de anchetă. Acestea sunt dezvoltate mai departe în cuprinsul Directivei, incluzând măsurile de protecție menite să asigure că un ordin de înghețare nu rămâne în vigoare mai mult timp decât este necesar și că bunurile înghețate care nu sunt confiscate sunt restituite posesorului lor legitim.¹³

2.3.2 Confiscarea obișnuită (bazată pe o sentință de condamnare)

Confiscarea obișnuită, bazată pe o sentință de condamnare, este unul dintre instrumentele de confiscare elementare, alături de confiscarea bazată pe valoarea bunurilor și confiscarea instrumentelor infracțiunii. Confiscarea obișnuită este confiscarea avantajelor sau beneficiilor economice ale unei persoane, obținute în urma săvârșirii unei infracțiuni pentru care persoana respectivă a primit o condamnare definitivă. Aceasta permite instanței să priveze o persoană, în baza unui ordin, de produsele infracțiunii (infracțiunilor) pentru care persoana în cauză a fost condamnată. Toate standardele internaționale menționate mai sus includ o obligație a părților de a adopta orice măsuri necesare pentru a face posibilă confiscarea „produselor” infracțiunilor specifice domeniului de aplicare al acestora.¹⁴ Definiția „produselor” infracțiunii este așadar importantă în acest sens:

¹² UNTOC, UNCAC, Convenția din 1990 de la Strasbourg, Convenția din 1999 de la Strasbourg și Convenția de la Varșovia.

¹³ Ordinele de înghețare sunt supuse aceluiași teste de proporționalitate ca și ordinele de confiscare, însă caracterul lor temporar și preventiv ar putea fi de folos în cazul în care acestea sunt proporționale (de ex. *Raimondo împotriva Italiei* 12954/87, 22 februarie 1994 și *Arcuri împotriva Italiei* 52024/99, 5 iulie 2001).

¹⁴ În momentul semnării sau ratificării Convenției din 1990 de la Strasbourg, părțile au posibilitatea de a restrânge aplicarea acestei dispoziții din articolul 2(1) referitoare la adoptarea unor măsuri de confiscare la infracțiuni sau categorii de infracțiuni specifice. Aplicarea dispoziției echivalente din Convenția de la Varșovia poate fi de asemenea limitată fie la infracțiuni

- În cuprinsul UNTOC și UNCAC, „produsele” infracțiunii se referă la orice bunuri (inclusiv documente sau instrumente legale care atestă titlul sau dreptul asupra bunurilor respective) care decurg din sau sunt obținute, direct sau indirect, prin comiterea unei infracțiuni.
- „Produsele” infracțiunii sunt definite în Convenția din 1990 de la Strasbourg ca fiind orice beneficiu economic rezultat din comiterea unor infracțiuni, care poate consta în bunuri de orice natură și poate include orice documente sau instrumente legale care atestă titlul sau dreptul asupra bunurilor respective. Convenția din 1999 de la Strasbourg adoptă aceeași abordare.¹⁵
- Produsele infracțiunii sunt definite și mai amplu în Convenția de la Varșovia, ca fiind orice avantaj economic *care decurge din sau este obținut, direct sau indirect*, prin comiterea unor infracțiuni și care poate consta în bunuri de orice natură și în orice documente sau instrumente legale care atestă titlul sau dreptul asupra bunurilor respective. [subliniere adăugată]
- Convenția de la Varșovia prevede și confiscarea bunurilor spălate.
- „Produsele” infracțiunii sunt definite pe larg în Directiva din 2014: acestea înseamnă „orice avantaj economic obținut din săvârșirea unei infracțiuni; acesta poate consta în orice tip de bunuri [inclusiv orice documente sau instrumente legale care atestă titlul sau dreptul asupra bunurilor respective] și *include orice reinvestire sau transformare ulterioară a produselor directe de către o persoană suspectă sau acuzată, precum și orice beneficii de valoare.*” [subliniere adăugată]

2.3.3 Confiscarea bazată pe valoarea bunurilor și confiscarea produselor combinate ale infracțiunii

În anumite situații, nu este posibilă sechestrarea produselor directe ale infracțiunii, ceea ce poate face dificilă sau imposibilă confiscarea obișnuită. Acest lucru se întâmplă atunci când produsele infracțiunii au fost transformate sau convertite în alte bunuri. În asemenea caz, o măsură care permite confiscarea unei sume de bani egale cu valoarea produselor infracțiunii s-ar putea dovedi a fi o armă eficientă. Această formă de confiscare este cunoscută drept confiscare bazată pe valoarea bunurilor.

O altă situație în care s-ar putea să nu fie posibilă sechestrarea produselor directe ale infracțiunii este aceea când produsele respective au fost combinate cu bunuri

pedepsite cu închisoarea a cărei durată maximă depășește un an, fie prin raportare la o listă de infracțiuni specifice, cu condiția aplicării confiscării obișnuite în cazul spălării de bani și în cazul categoriilor de infracțiuni enumerate în appendicele Convenției.

¹⁵ A se vedea Raportul explicativ al Convenției penale privind corupția, alineatul 94.

dobândite din surse legitime. Această operațiune se numește combinarea produselor infracțiunii. Problema produselor combinate ale infracțiunii poate fi soluționată prin adoptarea unor măsuri specifice care să permită confiscarea unei sume aferente bunurilor combinate, sumă plafonată la valoarea estimată a produselor inițiale ale infracțiunii.

UNTOC, UNCAC și Convenția de la Varșovia obligă părțile să adopte măsuri de confiscare bazate pe valoarea bunurilor; în plus, acestea obligă părțile să permită confiscarea bunurilor în care au fost transformate sau convertite produsele infracțiunii, precum și confiscarea activelor combinate până la valoarea estimată a produselor infracțiunii care au fost combinate.

Convenția de la Strasbourg din 1990 și cea din 1999 prevăd explicit doar o obligație de a adopta măsuri de confiscare bazate pe valoarea bunurilor, însă nu abordează în mod direct problemele referitoare la transformarea, convertirea sau combinarea activelor. Intenția este probabil aceea de a aborda aceste probleme utilizând definiția mai extinsă a „produselor”, care include orice avantaj economic obținut din săvârșirea unei infracțiuni. Se poate considera că un activ transformat, convertit sau combinat, care a rezultat în cele din urmă din săvârșirea unei infracțiuni, ar putea fi confiscat în absența unor dispoziții suplimentare explicite, pe motivul că acesta rămâne un avantaj economic indiferent dacă și-a schimbat sau nu forma.

2.3.4 Confiscarea instrumentelor infracțiunii

Instrumentele infracțiunii reprezintă orice bunuri utilizate sau menite a fi utilizate, în orice mod, în întregime sau în parte, pentru a comite o infracțiune sau mai multe infracțiuni. Acestea pot include, de exemplu, vehiculele utilizate pentru a ascunde bunurile în situații de trafic sau echipamentul intenționat a fi utilizat în scopul săvârșirii unei infracțiuni. UNTOC și UNCAC obligă părțile să ia măsuri pentru a permite confiscarea bunurilor, echipamentelor sau a altor instrumente¹⁶ utilizate sau menite a fi utilizate pentru a comite infracțiunile prevăzute în aceste Convenții. Convenția de la Strasbourg din 1990 și cea din 1999, Convenția de la Varșovia și Directiva din 2014 prevăd în mod similar faptul că fiecare parte trebuie să implementeze măsuri pentru a permite confiscarea instrumentelor infracțiunii (așa cum sunt definite în prima frază a acestui paragraf).

¹⁶ „Instrumentele” nu sunt definite în cuprinsul UNTOC și UNCAC.

2.3.5 Confiscarea veniturilor și a altor beneficii rezultate din produsele infracțiunii și corupției

Produsele infracțiunii și corupției, sau bunurile în care au fost transformate sau convertite aceste produse, pot genera venituri sau alte beneficii de valoare. Este evident important ca toate aceste beneficii să fie supuse confiscării în situațiile adecvate, dacă se urmărește să se asigure că activitatea infracțională și corupția nu sunt recompensate. Toate standardele internaționale importante abordează această problemă, chiar dacă maniera este diferită.

UNTOC, UNCAC și Convenția de la Varșovia prevăd în mod expres confiscarea veniturilor și beneficiilor de acest fel, în aceeași manieră și măsură ca și în cazul produselor infracțiunii. Convenția din 1990 de la Strasbourg abordează problema în mod diferit, utilizând o definiție a „produselor” infracțiunii care cuprinde orice avantaj economic obținut din săvârșirea unei infracțiuni. Fără îndoială, aceasta acoperă cel puțin avantajele sub forma veniturilor rezultate din produsele infracțiunii, deși a existat probabil îngrijorarea că formularea nu este într-un totu clară, astfel că Directiva din 2014 extinde definiția „produselor” infracțiunii pentru a cuprinde în mod expres „orice beneficii de valoare”.

2.3.6 Inversarea sarcinii probei

Un aspect important al regimului confiscării, atât în ceea ce privește confiscarea extinsă cât și în sens mai larg, este modul de stabilire a activelor care ar trebui să fie supuse adecvat confiscării. Fără sprijinul proprietarului, poate fi dificil de demonstrat că activele sunt de origine ilicită, motiv pentru care s-ar putea considera adecvat ca măsurile de confiscare să plaseze asupra inculpatului sarcina de a dovedi că activele provin din surse legitime. Mai multe standarde internaționale¹⁷ sugerează vag această abordare, precizând faptul că fiecare stat parte poate lua în considerare posibilitatea de a solicita autorului infracțiunii să demonstreze originea legală a presupuselor produse ale infracțiunii/corupției sau a altor bunuri supuse confiscării, în măsura în care o astfel de solicitare respectă principiile¹⁸ legislației naționale și procedurile judiciare sau de altă natură. Convenția de la Varșovia este ușor mai fermă. Aceasta obligă părțile să adopte măsuri în legătură cu infracțiunile grave (așa cum sunt definite în legislația națională), prin care i se solicită autorului infracțiunii să dovedească proveniența bunurilor aparent supuse confiscării, deși această obligație poate fi

¹⁷ Recomandările UNTOC, UNCAC și GAFI.

¹⁸ În cuprinsul UNCAC se face referire la „principii fundamentale”, în timp ce în cuprinsul UNTOC se face referire doar la „principii”.

eliminată pe baza unei declarații.¹⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a identificat sisteme specifice care presupun inversarea sarcinii probei, în limite compatibile cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului („CEDO”).²⁰ Cu toate acestea, CEDO „[impune] statelor să le încadreze în limite rezonabile, ținând seama de importanța mizei și menținând dreptul la apărare.”²¹

2.3.7 Confiscarea de la terți

Un funcționar implicat în activități infracționale/de corupție poate încerca să eludeze măsurile de confiscare, transferând bunurile care constituie produsele infracțiunii către terți, cum ar fi rudele sau persoanele asupra cărora infractorul deține controlul. Confiscarea de la terți se referă la confiscarea activelor aflate în posesia terțelor persoane în cauză. Convențiile Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Consiliului Europei nu conțin reguli speciale privind confiscarea de la terți, deși aceasta este probabil acoperită de dispozițiile generale în materie de confiscare din cuprinsul acestor convenții.

În schimb, Directiva din 2014 conține dispoziții elaborate referitoare la confiscarea de la terți. Aceasta impune în mod explicit implementarea unor măsuri care să permită confiscarea de la terți, dacă terța parte în cauză a dobândit produsele infracțiunii sau alte bunuri a căror valoare corespunde produselor infracțiunii, de la o persoană suspectată sau învinuită, cel puțin în cazurile în care terța parte știa sau ar fi trebuit să știe că scopul transferului sau al dobândirii era evitarea confiscării. Faptul că transferul a avut loc în mod gratuit sau în schimbul unei sume de bani semnificativ mai reduse decât valoarea de piață a bunurilor reprezintă posibile indicii că scopul transferului era cunoscut.

În ceea ce privește protejarea „terțelor părți nevinovate”, jurisprudența CEDO prevede măsuri de protecție foarte limitate sub acest aspect.²² Totuși, dispozițiile privind confiscarea din cuprinsul UNTOC, UNCAC, Recomandărilor GAFI și Directivei din 2014 nu vor fi în mod expres interpretate astfel încât să aducă atingere drepturilor terțelor părți bona fide, iar Convenția din 1990 de la Strasbourg prevede că fiecare parte trebuie să adopte măsurile necesare pentru a asigura faptul că părțile interesate afectate de măsurile de confiscare în temeiul Convenției vor putea beneficia de măsuri reparatorii

¹⁹ A se vedea articolul 53(4).

²⁰ Ex. *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 23 decembrie 2008.

²¹ Paragraful 28, Cauza *Salabiaku împotriva Franței* Hotărârea din 7 octombrie 1988.

²² În cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit*, prin hotărârea din 24 octombrie 1986 a fost admis un ordin de sechestrare împotriva unui „proprietar nevinovat”.

eficiente pentru a-și păstra drepturile. Convenția din 1999 de la Strasbourg nu reglementează acest aspect.

2.3.8 Confiscarea care nu se bazează pe o sentință de condamnare

Există anumite situații în care nu este posibilă confiscarea bazată pe o sentință de condamnare. De exemplu, este posibil ca probele necesare urmăririi penale să fie insuficiente, sau ca persoana suspectă să fi decedat, să fi evadat sau să fi fost achitată în urma procesului. În asemenea situații nu există o sentință de condamnare penală, însă ar putea fi în continuare de dorit facilitarea procedurilor de confiscare, sub rezerva unor măsuri adecvate de protecție. Unele state permit desfășurarea procedurilor de confiscare în absența unei sentințe de condamnare, cu respectarea anumitor condiții. În acest caz este vorba despre o confiscare care nu se bazează pe o sentință de condamnare.

Standardele internaționale nu conțin o abordare foarte elaborată a confiscării pe cale civilă. Acest lucru se poate datora faptului că operațiunea de confiscare în absența unei sentințe de condamnare este deosebit de sensibilă din cauza consecințelor grave pe care le-ar putea avea măsurile de confiscare impuse pe baza unor norme civile în materie de probe și faptului că, în mod uzual, confiscarea este corelată din punct de vedere procedural cu un proces penal. UNTOC, UNCAC, Convenția din 1990 de la Strasbourg, Convenția din 1999 de la Strasbourg și Convenția de la Varșovia nu consideră în mod expres condamnarea penală ca fiind o condiție premergătoare confiscării, însă definițiile din cuprinsul acestora referitoare la „produsele” infracțiunii și dispozițiile privind confiscarea instrumentelor infracțiunii sugerează faptul că accentul este pus preponderent pe confiscarea bazată pe o sentință de condamnare.

Totuși, standardele internaționale prezintă o evoluție în acest domeniu. UNCAC prevede faptul că, în scopul asistenței reciproce, părțile „vor lua în considerare” adoptarea unor măsuri pentru a permite confiscarea bunurilor de origine străină în absența unei condamnări penale, pe baza unui ordin emis de către instanța de judecată a unei alte părți, atunci când autorul infracțiunii nu poate fi urmărit penal din cauza decesului, dispariției sau absenței ori în alte cazuri corespunzătoare.²³ Recomandările GAFI precizează că țările ar trebui „să ia în considerare adoptarea” unor asemenea măsuri.²⁴ Mai mult decât atât, Convenția de la Varșovia menționează faptul că, în contextul cooperării cu statele solicitante, ar putea fi necesară punerea în aplicare a măsurilor „în măsura maximă permisă de legislația națională”, atunci când acest lucru

²³ A se vedea articolul 54(1)(C) din UNCAC.

²⁴ Recomandarea 4.

este solicitat „în legătură cu o infracțiune” [subliniere adăugată] și nu neapărat ca o sancțiune penală în urma condamnării.²⁵

La nivelul Uniunii Europene, standardele în vederea recunoașterii confiscării pe baza procedurilor civile sunt în curs de dezvoltare. Decizia-cadru din 2005 prevede, în legătură cu infracțiunile de natură fiscală, faptul că statele pot utiliza și alte proceduri decât cele penale pentru a priva făptuitorul de produsele infracțiunii. În 2008, Comisia Europeană a sugerat statelor membre să ia în considerare implementarea măsurilor de confiscare pe cale civilă.²⁶ Această inițiativă a fost preluată mai departe în cadrul Directivei din 2014, care impune implementarea confiscării care nu se bazează pe o sentință de condamnare, deși numai în anumite situații restrânse în care îmbolnăvirea sau dispariția persoanei suspectate sau acuzate cauzează probleme în demersurile de condamnare penală și cu condiția ca persoana ale cărei bunuri sunt afectate să fie reprezentată de un avocat. În conformitate cu memorandumul explicativ al Comisiei, le este permisă statelor membre opțiunea de a alege dacă ordinul de confiscare ar trebui emis de instanțele penale și/sau civile/administrative.²⁷

2.3.9 Cooperarea internațională

UNTOC, UNCAC, Convenția din 1990 de la Strasbourg, Convenția din 1999 de la Strasbourg și Convenția de la Varșovia recunosc importanța cooperării internaționale în ceea ce privește confiscarea și conțin prevederi detaliate în acest sens.²⁸

2.3.10 Măsurile de protecție

Atât UNCAC cât și UNTOC obligă statele părți să ia măsuri adecvate pentru protecția martorilor, a experților și a victimelor care depun mărturie în legătură cu infracțiunile stabilite conform acestor Convenții, fără a aduce atingere drepturilor inculpatului, inclusiv dreptului la un proces echitabil. Acestea prevăd mai departe faptul că nu se poate aduce atingere drepturilor terțelor părți bona fide. În timp ce Convenția de la Strasbourg din 1990 și cea din 1999 nu prevăd garanții specifice, Raportul explicativ la Convenția de la Strasbourg din 1999 recunoaște potențialul caracter intruziv al tehnicilor speciale de anchetă. Acesta menționează așadar faptul că statele părți sunt

²⁵ Articolul 23(5) din Convenția de la Varșovia.

²⁶ Paragraful 3.3.1, Comunicarea Comisiei către Parlamentul european și Consiliu: 20.11.2008, COM (2008) 766 final, „Produsele criminalității organizate, prevenirea remunerării criminalității”

²⁷ COM(2012) 85 final, p.11.

²⁸ A se vedea Manualul UNODC privind cooperarea internațională în scopul confiscării produselor infracțiunii: http://www.unodc.org/documents/organized-crime/Publications/Confiscation_Manual_Ebook_E.pdf

libere să decidă că unele dintre aceste tehnici nu vor fi admise în sistemul lor juridic național sau vor fi utilizate „cu cât mai multe măsuri de protecție și garanții, după cum ar putea fi necesar pentru protecția drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului.”²⁹

2.4 ORGANELE DE MONITORIZARE ALE CONSILIULUI EUROPEI

2.4.1 GRECO

Grupul de state împotriva corupției (GRECO) a fost înființat în anul 1999 de Consiliul Europei pentru a monitoriza conformitatea statelor membre cu standardele anti-corupție ale organizației. Pe lângă monitorizarea implementării Convenției din 1999 de la Strasbourg menționate mai sus, acesta monitorizează și respectarea Principiilor directoare pentru lupta împotriva corupției, adoptate în 1997 de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei („Principiile directoare”).

Dintre acestea, în a doua rundă de evaluare (2003-2006) au fost analizate în special principiile de mai jos, care vizează identificarea, sechestrarea și confiscarea produselor obținute din infracțiunile de corupție, prevenirea și detectarea infracțiunilor de corupție în administrația publică și prevenirea utilizării persoanelor juridice în scopul acoperirii actelor de corupție:

- **Produsele obținute din infracțiunile de corupție:**
 - Principiul director 4: să se asigure măsuri adecvate pentru sechestrarea și privarea de produsele obținute din infracțiunile de corupție;
 - Principiul director 19: să se asigure ca în fiecare domeniu al luptei împotriva corupției să fie luate în considerare legăturile posibile cu crima organizată și cu spălarea de bani;
- **Administrația publică și corupția:**
 - Principiul director 9: să se asigure ca organizarea, funcționarea și procesele de luare a deciziilor din administrația publică să aibă în vedere necesitatea de a combate corupția, în special prin asigurarea unui nivel de transparență conform cu necesitatea de a obține eficacitatea;
 - Principiul director 10: să se asigure ca reglementările legate de drepturile și îndatoririle funcționarilor publici să ia în considerare cerințele luptei împotriva corupției și să se stabilească măsuri disciplinare adecvate și eficiente; să se promoveze specificații mai exacte privind comportamentul

²⁹ Raportul explicativ al Convenției penale privind corupția, alineatul 114.

așteptat al funcționarilor publici, prin metode potrivite, cum ar fi codurile de conduită;

- **Persoanele juridice și corupția:**

- Principiul director 5: să fie prevăzute măsuri adecvate pentru a împiedica persoanele juridice să fie folosite pentru a acoperi infracțiunile de corupție;
- Principiul director 8: să se asigure ca legislația fiscală și autoritățile responsabile de implementarea acesteia să contribuie la combaterea corupției în manieră efectivă și coordonată, în special prin refuzul deducerii taxelor, în temeiul legii sau în practică, pentru mită sau alte cheltuieli legate de infracțiunile de corupție;

GRECO contribuie la identificarea deficiențelor în ceea ce privește politicile naționale anticorupție, încurajând reformele necesare la nivel legislativ, instituțional și practic. De asemenea, GRECO asigură o platformă pentru împărtășirea celor mai bune practici în prevenirea și depistarea corupției.

2.4.2 MONEYVAL

MONEYVAL (Comitetul de Experți pentru Evaluarea Măsurilor de Combatere a Spălării Banilor și a Finanțării Terorismului) este un alt organ permanent de monitorizare al Consiliului Europei. Acesta are misiunea de a evalua conformitatea cu principalele standarde internaționale privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, dar și eficacitatea implementării acestora, precum și misiunea de a formula recomandări către autoritățile naționale în legătură cu îmbunătățirile necesare ale sistemelor acestora. Acest lucru este realizat printr-un proces dinamic de evaluări reciproce, evaluări inter pares și monitorizări regulate ale rapoartelor sale. MONEYVAL evaluează cele 34 de jurisdicții membre pe baza standardelor GAFI menționate anterior.

CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Deși comunitatea internațională este puternic motivată să combată corupția și să recupereze produsele acesteia,³⁰ este esențial ca măsurile luate în acest scop să respecte mecanismele de protejare a drepturilor omului pentru a preveni sechestrarea arbitrară a activelor și pentru a apăra drepturile fundamentale ale persoanelor. Curtea

³⁰ Consiliul Internațional privind Politica Drepturilor Omului (CIPDO) și Transparency International (TI), *Integrating Human Rights in the Anti-Corruption Agenda: Challenges, Possibilities and Opportunities*, („Includerea drepturilor omului în programul anticorupție: provocări, posibilități și oportunități”), 2010, p. 63.

Europeană a Drepturilor Omului („CtEDO” sau „Curtea”) acceptă faptul că atribuțiile statelor în materie de confiscare sunt îndreptățite și necesare pentru combaterea cu succes a criminalității organizate. Prin punerea în aplicare a Convenției Europene a Drepturilor Omului („CEDO” sau „Convenția”), este asigurat totuși un nivel minim de protecție posesorilor bunurilor confiscate.³¹

Procesul de confiscare a produselor infracțiunii poate invoca o serie de drepturi din Convenție. În primul rând, acestea sunt dreptul la folosința nestingherită a bunurilor (articolul 1 din Protocolul nr. 1), dreptul la un proces echitabil (articolul 6) și, în anumite circumstanțe, dreptul la respectarea vieții private și de familie (articolul 8), atunci când este vorba despre confiscarea sau percheziția bunurilor din categoria „bunurilor imobile locative”. În ultimul rând, chestiunile referitoare la legalitatea incriminării și a sancțiunilor pot angaja principiul „nicio pedeapsă fără lege” (articolul 7).

Scopul acestei secțiuni este de a explicita, cu referire la jurisprudența relevantă, modul în care aceste articole se aplică în legătură cu confiscarea, sechestrarea și depozitarea de produsele infracțiunii. Conținutul acestor articole și principiile cheie ale Curții vor fi analizate împreună cu o sinteză a jurisprudenței relevante în materie de confiscare a activelor. Scopul principal este de a ajuta cititorul să înțeleagă mai bine diferitele contexte în care drepturile care decurg din Convenție ar putea fi invocate și situațiile în care acestea ar putea fi încălcate.

2.5.1 Articolul 1 din Protocolul 1

2.5.1.1 Articolul 1 din Protocolul 1 - generalități

Principiul pe care se bazează dreptul unei persoane de a se bucura nestingherit de bunurile sale este prevăzut în articolul 1 din Protocolul 1 la Convenție.

Articolul 1 din Protocolul 1 prevede faptul că:

³¹ Frankie McCarthy, *Protection of Property and the European Convention on Human Rights* („Protecția bunurilor și Convenția Europeană a Drepturilor Omului”), 6 Brigham-Kanner Prop. Rts. Conf. J. 306 – 307 (2017).

- 1) *Orice persoană fizică sau juridică are dreptul de a se bucura nestingherit de bunurile sale. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile proprii decât pentru cauze de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.*
- 2) *Dispozițiile precedente nu aduc totuși atingere dreptului unui stat de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau penalități.*

Articolul 1 din Protocolul 1 garantează dreptul la proprietate și protejează persoanele fizice sau juridice împotriva ingerinței arbitrare din partea statului în legătură cu bunurile lor.³² Articolul 1 din Protocolul 1 impune statului atât o obligație pozitivă cât și o obligație negativă de a proteja folosința bunurilor.³³ Cu toate acestea, Curtea recunoaște dreptul statului de a confisca bunurile persoanelor fizice sau juridice în anumite condiții prevăzute în articolul 1 din Protocolul 1. Mai exact, orice ingerință trebuie să fie în concordanță cu interesul public, să se producă într-o manieră conformă principiilor statului de drept și să fie proporțională cu scopul acesteia.

Curtea a decis asupra unui proces în trei etape pentru a stabili dacă a avut loc o încălcare a acestei dispoziții.

(i) Invocarea articolul 1 din Protocolul 1: „Proprietatea” „bunurilor”

Pentru a fi supusă dispozițiilor Convenției, persoana fizică trebuie să „dețină proprietatea” asupra bunurilor sale în sensul articolului 1 din Protocolul 1. Termenul de „proprietate” are un sens de sine stătător în cadrul sistemului³⁴ Convenției și se referă la pretenția/dreptul unei persoane asupra bunurilor, conform articolului 1 din Protocolul 1. Un aspect foarte important este acela că pretenția/dreptul respectiv trebuie să rezide în existența unui fundament suficient în dreptul intern și că reclamantului îi incumbă obligația de a stabili cu precizie natura dreptului său în temeiul legislației naționale. De pildă, în cauza *Novikov împotriva Rusiei*³⁵, Curtea a semnalat faptul că reclamantul deținea un drept asupra combustibilului sechestrat de poliția rusă ca obiect al infracțiunii, deoarece acesta era beneficiarul unui contract de cesiune privind combustibilul, care avea caracter executoriu în temeiul legislației ruse.

³² Cauza *Marckx împotriva Belgiei*, hotărârea din 13 iunie 1979.

³³ Cauza *Öneryildiz împotriva Turciei*, hotărârea din 30 noiembrie 2004.

³⁴ Cauza *Gasus Dosier și Föedertechnik GmbH împotriva Olandei*, hotărârea din 23 februarie 1995.

³⁵ Cauza *Novikov împotriva Rusiei*, hotărârea din 11 iulie 2013.

Pentru recunoașterea „proprietății”, orice drept viitor/pretenție viitoare asupra bunurilor trebuie să facă obiectul unei creanțe legitime sau al încrederii legitime. Încrederea legitimă este aplicabilă în temeiul dreptului intern și este considerată ca fiind o valoare patrimonială, în scopul articolului 1 din Protocolul 1. În cauza *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*³⁶, un individ a fost condamnat pentru trădare, fiindu-i confiscate bunurile de către autorități. Soția și fiica acestuia au pretins ulterior că dețineau o parte din bunurile confiscate. În evaluarea cererii intentate de soție, Curtea a constatat faptul că legislația națională prevedea regimul comuniunii bunurilor dobândite de soți în timpul căsătoriei și că soția avea în consecință încrederea legitimă că i se cuvenea o parte a bunurilor familiei, în proporție egală cu cea deținută de soțul său.

Noțiunea de „bunuri” este supusă unei vaste interpretări și nu se rezumă doar la bunurile materiale. Aceasta include următoarele:

- bunurile tangibile, mobile și imobile (bunuri fizice, clădiri, terenuri);
- bunuri intangibile (fonduri bănești, acțiuni, drepturi de proprietate intelectuală, pensii, drepturi la asigurări sociale);
- pretenții legale (sentințe obligatorii ale curților și tribunalelor, titluri de creanță).

În contextul sechestrării, confiscării sau depozitării de active, bunurile au inclus aeronava confiscată,³⁷ bunurile sechestrate în cadrul procedurilor penale,³⁸ precum și activele sechestrate într-o țară străină.³⁹

(ii) Ingerința în drepturile prevăzute de articolul 1 din Protocolul 1 - cele trei reguli:

După prima etapă, Curtea va stabili dacă există (sau a existat sau va exista) vreo ingerință în drepturile de folosință a bunurilor. Acest lucru va presupune analiza acțiunilor sau omisiunilor relevante pentru a stabili dacă acestea afectează folosința bunurilor în cauză. Decizia Curții va fi luată după ce se stabilește care dintre cele trei reguli se aplică în situația respectivă.⁴⁰

1. Prima regulă

³⁶ Cauza *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, hotărârea din 1 aprilie 2010.

³⁷ Cauza *Bosphorus Airways împotriva Irlandei*, hotărârea din 30 iunie 2005.

³⁸ Cauza *Tendam împotriva Spaniei*, hotărârea din 13 iulie 2010.

³⁹ Cauza *Saccoccia împotriva Austriei*, hotărârea din 18 decembrie 2008.

⁴⁰ Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*, hotărârea Marii Camere din 12 mai 2015.

Prima regulă stabilește principiul general potrivit căruia persoanele au dreptul de a se bucura nestingherit de bunurile lor (o abordare atotcuprinzătoare). Regula a doua și a treia urmează a fi interpretate în lumina acestui principiu general.

2. A doua regulă

A doua regulă se referă la deposedarea de bunuri, în sensul decăderii unei persoane din drepturile sale de proprietate. Pentru a decide dacă a existat sau va exista o „dposedare”, judecătorul va analiza dacă persoana poate (sau va putea) utiliza, vinde, dona sau exercita în alt mod drepturile sale privind bunul respectiv.

Dposedarea poate fi *de facto* sau *de jure*. În sens general, deposedarea *de facto* are loc atunci când autoritățile competente (de ex. un organ al statului) intervin asupra folosinței bunurilor, fără a retrage oficial dreptul de proprietate al posesorului acestora. Trebuie menționat faptul că instanța de judecată este rezervată în privința recunoașterii deposedării *de facto* de bunuri în scopurile articolului 1(2) al Protocolului 1, exceptând cazul în care drepturile proprietarului au fost stinse în mod oficial. În cauza *Hentrich împotriva Franței*⁴¹, Curtea a reținut că dreptul de preempțiune al autorității fiscale asupra proprietății reclamantului, după ce aceasta a fost vândută acestuia din urmă la un preț mult prea mic, a constat într-o expropriere *de facto* a proprietății, întrucât dreptul de preempțiune s-a concretizat în deposedarea reclamantului de bunurile sale conform definiției din articolul 1 din Protocolul 1.

Nu toate acțiunile prin care sunt restricționate drepturile de proprietate ale posesorului sunt considerate deposedări conform celei de-a doua reguli; în schimb acestea pot intra sub incidența regulii a treia.

3. A treia regulă

A treia regulă se referă la controlul folosinței bunurilor potrivit interesului general. Controlul folosinței bunurilor are loc atunci când un organ abilitat a stabilit reguli de interes general, care restricționează folosința bunurilor de către proprietar, dar nu conduc la deposedarea de acestea. Statul deține o marjă de apreciere largă, însă nu nelimitată, în ceea ce privește autoritatea sa de a controla folosința bunurilor. Controlul folosinței bunurilor trebuie implementat conform unei reguli generale, și nu în mod arbitrar.⁴² Dispozițiile referitoare la deposedare în temeiul legislației privind executarea

⁴¹ Cauza *Hentrich împotriva Franței*, hotărârea din 22 septembrie 1994.

⁴² Cauza *Pine Valley Developments Ltd împotriva Irlandei*, hotărârea din 9 februarie 1993.

silită sunt adesea menționate de Curte ca exemplu de control al folosinței bunurilor conform regulii a treia.

Controlul folosinței bunurilor exercitat de stat poate avea o aplicabilitate mai extinsă decât depozitarea de bunuri. Statul poate să își exercite „controlul” prin implementarea unor reguli care impun unei persoane să realizeze o acțiune pozitivă,⁴³ sau a unor reguli care impun restricții asupra activităților - de exemplu:

- Controlul procesului de planificare
- Ordine referitoare la mediu
- Ordine de confiscare
- Ordine de depozitare

Curtea subliniază faptul că cele trei reguli nu sunt distincte și independente. Ultimele două reprezintă cazuri de ingerință în drepturile de folosință nestingherită a bunurilor și ca atare trebuie interpretate în lumina principiului general prevăzut de prima regulă.⁴⁴ Dacă ingerința în drepturile de proprietate nu poate fi clasificată pe baza regulii a doua sau a treia, se va aplica prima regulă.

(iii) Justificarea ingerinței

Ultima etapă pe care Curtea trebuie să o parcurgă pentru a stabili dacă a fost încălcat articolul 1 din Protocolul 1 este aceea de a stabili dacă ingerința în drepturile de proprietate ale reclamantului a fost justificată. Pentru a fi justificate, acțiunile statului trebuie să treacă trei teste distincte: aceste acțiuni trebuie să fie legale, să servească unui scop legitim și să asigure un echilibru corect și proporțional între drepturile individului și obiectivul legitim urmărit.

a. Legalitatea

În primul rând, ingerința statului în drepturile reclamantului asupra bunurilor trebuie să fie legală, în sensul că trebuie să dețină un fundament clar în dreptul intern și să respecte principiile statului de drept. Legalitatea nu presupune doar ca statul să respecte legi naționale specifice, ci și să urmeze o procedură echitabilă și adecvată - măsura în cauză trebuie să fie emisă și pusă în aplicare de către o autoritate competentă și să nu fie arbitrară.⁴⁵ Pe scurt, pentru ca ingerința să fie legală, aceasta

⁴³ Cauza *Denev împotriva Suediei*, hotărârea din 18 ianuarie 1989.

⁴⁴ Cauza *James împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 21 februarie 1986.

⁴⁵ Cauza *Winterwerp împotriva Olandei*, hotărârea din 24 octombrie 1979.

trebuie să aibă un fundament în legislația națională,⁴⁶ și să fie clară, previzibilă pentru persoanele vizate și precisă.⁴⁷ Totuși, statele nu sunt împiedicate să aducă modificări legislative astfel încât să reglementeze retroactiv situațiile faptice permanente sau relațiile juridice.⁴⁸

Cauza Baklanov împotriva Rusiei se referă la confiscarea de la reclamant a sumei de 250.000\$ pe motiv de contrabandă, după ce acesta a fost percheziționat la aeroport întrucât nu a declarat că deținea asupra sa valoarea respectivă în numerar. După ce reclamantul a fost condamnat la doi ani cu suspendare, suma de bani care a făcut obiectul contrabandei a fost confiscată. Reclamantul a depus o plângere în fața Curții, pe motivul că banii i-au fost confiscați fără un temei legal conform articolului 1 din Protocolul 1. Curtea a considerat că legea națională relevantă nu conținea dispoziții suficient de clare pentru a „permite reclamantului să prevadă, într-o măsură rezonabilă în raport cu circumstanțele, urmările acțiunilor sale”. Acest lucru deoarece noul Cod Penal nu mai conținea prevederile din Codul Penal anterior care permiteau confiscarea în circumstanțele respective, iar jurisprudența națională inconsecventă nu aducea lămuriri în privința acestei probleme. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul 1.

b. Scopul legitim

În al doilea rând, ingerința statului în dreptul la folosința nestingherită a bunurilor trebuie să servească unui scop legitim, pentru cauze de utilitate publică sau generală.⁴⁹ Datorită varietății politicilor elaborate de state, care ar putea avea un impact asupra bunurilor într-o formă sau alta, Curtea recunoaște că statele dețin o marjă largă de apreciere atunci când trebuie să stabilească ce ar putea constitui sau nu cauze de utilitate publică sau generală.⁵⁰ În cazul în care ingerința statului include politica socială și economică implementată prin legislație, Curtea „va respecta hotărârea legiuitorului referitoare la cauzele de utilitate publică, exceptând situația în care hotărârea respectivă este vădit lipsită de temei rezonabil”.⁵¹

⁴⁶ Cauza *Bosphorus Airways împotriva Irlandei*, hotărârea din 30 iunie 2005.

⁴⁷ Cauza *Carbonara și Ventura împotriva Italiei*, hotărârea din 30 mai 2000 și cauza *Beyeler împotriva Italiei*, hotărârea din 5 ianuarie 2000.

⁴⁸ Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*, hotărârea Marii Camere din 12 mai 2015.

⁴⁹ Cauza *James împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 21 februarie 1986.

⁵⁰ Cauza *James împotriva Regatului Unit*, de mai sus.

⁵¹ Ibid.

În cauza *Riela și alții împotriva Italiei*, bunurile reclamantilor au fost confiscate de către autoritățile italiene pe motivul că acestea au fost dobândite prin intermediul produselor infracțiunii. Au existat probe relevante potrivit cărora primii doi reclamanti făceau parte dintr-o organizație criminală de tip mafiot și bunurile confiscate au fost dobândite prin activitățile desfășurate de aceștia în cadrul organizației. Reclamantii au depus o plângere în temeiul articolului 1 din Protocolul 1, susținând că măsura de confiscare le încalcă dreptul de proprietate asupra bunurilor. În cauza *Riela*, Curtea a statuat că, deși măsura de confiscare a încălcat fără îndoială drepturile reclamantilor în temeiul articolului 1 din Protocolul 1, obiectivul legitim de a combate organizațiile criminale de tip mafiot din Italia a fost atât de important încât ingerința în dispozițiile Convenției nu a fost disproportională în raport cu obiectivul menționat. Prin urmare, nu a existat o încălcare a Convenției, cererea fiind evident nefondată.

c. Ingerința proporțională

În ultimul rând, ingerința statului în drepturile de proprietate trebuie să fie proporțională. Trebuie să existe un echilibru echitabil între drepturile reclamantului de a se bucura de folosința nestingherită a bunurilor sale și interesul public.

În cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit*, reclamantul vânduse 1.500 de monede Krugerrand de aur unui grup de indivizi, care au fost ulterior arestați încercând să introducă ilegal monedele respective pe teritoriul Regatului Unit. Monedele care au făcut obiectul contrabandei au fost confiscate. Conform dispozițiilor contractului de vânzare, transferul dreptului de proprietate asupra monedelor trebuia să aibă loc după încasarea plății de către societate și, din moment ce cecul prezentat la plată către AGOSI nu a fost onorat, societatea a susținut în cadrul procedurilor derulate în Regatul Unit că, fiind în continuare titulara de drept a monedelor, acestea ar trebui să-i fie restituite. Reclamantul a depus o plângere în fața Curții, susținând că prin confiscarea monedelor au fost încălcate dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1, acesta nefăcându-se vinovat de nicio ilegalitate. În cauza *AGOSI*, în legătură cu evaluarea proporționalității, Curtea a precizat că:

„Statul deține o marjă largă de apreciere atât în ceea ce privește selecția mijloacelor de executare, cât și în ceea ce privește decizia dacă urmările executării sunt sau nu justificate în raport cu interesul general în scopul îndeplinirii obiectivului legii în cauză.”

Curtea a recunoscut că atingerea unui echilibru echitabil depinde de mai mulți factori diferiți:

- Comportamentul proprietarului bunurilor (în legătură cu acțiunea care a determinat statul să ia măsuri; de exemplu o infracțiune).⁵²
- Gradul de vinovăție sau de atenție de care proprietarul a dat dovadă prin comportamentul său, precum și dacă procedurile aplicabile au permis sau nu statului să ia în considerare gradul de vinovăție sau de atenție al reclamantului.⁵³
- Scopurile și obiectivele politicii/legislației în cauză. În mod special, legiuitorului trebuie să-i fie permisă luarea unor măsuri pentru îndeplinirea obiectivului politicii adoptate.⁵⁴
- Dacă statul și-a depășit marja de apreciere.⁵⁵
- Alte aspecte luate în considerare de către Curte: oportunitatea,⁵⁶ siguranța în exercitarea autorității statului,⁵⁷ impactul ingerinței statului asupra individului,⁵⁸ măsurile procedurale de protecție⁵⁹ și plata unor despăgubiri.⁶⁰

Marja largă de apreciere a statului în cadrul luptei anticorupție este exemplificată în cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*.⁶¹

Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei* se referă la confiscarea bunurilor deținute de fostul ministru al republicii autonome Ajaria, din Georgia. Acesta a fost acuzat de abuz de putere și șantaj în ceea ce privește acuzațiile de corupție care i-au fost aduse cu referire la durata mandatului său. Deși reclamantul nu a fost condamnat pentru nicio infracțiune, cinci dintre proprietățile acestuia (redate de la șase în urma unui recurs) au fost confiscate de către autoritățile georgiene, pe motivul că ar fi fost aproape imposibil ca reclamantul să fi dobândit proprietăți în valoare de 450.000€ dintr-un salariu anual oficial cuprins între 1.644€ și 6.023€. Reclamantul a susținut în fața Curții că prin această confiscare i-au fost încălcate drepturile prevăzute în articolul 1 și articolul 6 din Protocolul 1. Curtea a remarcat că procedura de confiscare a urmărit scopul legitim de a preveni îmbogățirea nedreaptă prin acte de

⁵² Cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 24 octombrie 1986.

⁵³ Cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 24 octombrie 1986.

⁵⁴ Cauza *Mellacher împotriva Austriei*, hotărârea din 19 decembrie 1989.

⁵⁵ Cauza *Pressos Compania Naviera SA împotriva Belgiei*, hotărârea din 20 noiembrie 1995.

⁵⁶ Cauza *Erkner și Hofauer împotriva Austriei*, hotărârea din 23 aprilie 1987.

⁵⁷ Cauza *Hentrich împotriva Franței*, hotărârea din 22 septembrie 1994.

⁵⁸ Cauza *Erkner și Hofauer împotriva Austriei*, hotărârea din 23 aprilie 1987.

⁵⁹ Cauza *Hentrich împotriva Franței*, hotărârea din 22 septembrie 1994.

⁶⁰ Cauza *Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 8 iulie 1986.

⁶¹ Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*, hotărârea Marii Camere din 12 mai 2015.

corupție, transmițând un semnal funcționarilor publici potrivit căruia averea dobândită de aceștia prin mijloace ilicite poate fi sechestrată chiar și în absența unei condamnări penale. Curtea a considerat justificată plasarea sarcinii probei asupra reclamantului, bazându-se pe faptul că asemenea măsuri sunt permise expres de convențiile internaționale privind corupția. Mai mult decât atât, Curtea a remarcat că procedurile de confiscare în cauză, implementate la recomandarea MONEYVAL și GRECO, au fost eficiente, ajutând statul georgian în lupta anticorupție. De asemenea, Curtea a considerat legitimă confiscarea activelor reclamantului înainte de stabilirea vinovăției acestuia, întrucât au existat probe indirecte covârșitoare care sugerau faptul că veniturile legitime ale reclamantului nu puteau fi suficiente pentru achiziționarea proprietăților în cauză.

Chiar dacă autoritățile naționale trebuie să dețină libertatea de a lua măsuri pentru a duce la îndeplinire obiectivul politicilor adoptate de acestea, măsurile respective trebuie să fie și proporționale.

În cauza *Gabric împotriva Croației*, reclamanta a fost oprită de poliție în timp ce traversa granița dintre Bosnia și Herțegovina și Croația. Ofițerii de poliție au sechestrat din autovehiculul acesteia suma de 20.000 de mărci germane și 61 de cartușe de țigări. Reclamanta a fost condamnată pentru sustragerea de la controlul vamal și a primit o sentință de șase luni cu suspendare, fiindu-i de asemenea confiscate cartușele de țigări. În plus, a fost acuzată de săvârșirea unei contravenții în legătură cu suma de 20.000 de mărci germane, soldată cu o amendă și cu confiscarea sumei respective. Reclamanta a susținut că măsurile respective au fost excesive și au încălcat drepturile acesteia conform articolului 1 din Protocolul 1. Curtea a recunoscut faptul că acțiunile de confiscare au fost legitime și au constatat în controlul folosinței bunurilor. Cu toate acestea, având în vedere faptul că reclamanta a fost deja amendată pentru nedeclararea sumei de bani, nu a fost supusă unei condamnări penale cu privire la deținerea sumei respective și a obținut suma respectivă pe cale legală, Curtea a stabilit că guvernul nu a demonstrat în manieră convingătoare că amenda inițială nu a constituit o măsură de prevenție și o sancțiune suficientă. În consecință, confiscarea a fost disproporțională și a condus la o încălcare a dispozițiilor Convenției.

Abordarea în ceea ce privește proporționalitatea în cauza *Gabric* se reflectă în cauza CJUE *Chmielewski împotriva Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám-és Pénzügyőri Főigazgatósága*.⁶²

Cauza *Chmielewski împotriva Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám-és Pénzügyőri Főigazgatósága* se referă la perceperea unei amenzi domnului Chmielewski, reprezentând 60% dintr-o sumă de bani pe care reclamantul nu a declarat-o la intrarea în spațiul UE, mai exact la traversarea graniței dinspre Serbia înspre Ungaria. Dl. Chmielewski a depus o contestație împotriva acestei decizii, susținând că legea în temeiul căreia a fost amendat este incompatibilă cu legislația UE. CJUE a subliniat faptul că valoarea unei sancțiuni trebuie să fie proporțională cu gravitatea faptei pentru care se aplică. Deși statele membre au o marjă de discreție în stabilirea modului prin care este asigurată respectarea obligațiilor acestora privind implementarea legislației UE, valoarea amenzii în acest caz nu a fost considerată proporțională deoarece a depășit nivelul necesar pentru asigurarea conformității. O amendă mai redusă, corelată cu o măsură de reținere a sumei nedeclarate, ar fi fost în

⁶² Cauza *Chmielewski împotriva Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága*, hotărârea CJUE din 16 iulie 2015.

măsură să asigure în manieră proporțională atingerea obiectivelor urmărite prin reglementările relevante.

CJUE a subliniat faptul că valoarea unei sancțiuni trebuie să fie proporțională cu gravitatea faptei pentru care se aplică. Deși statele membre au o marjă de discreție în stabilirea modului prin care este asigurată respectarea obligațiilor acestora privind implementarea legislației UE, valoarea amenzii în acest caz nu a fost considerată proporțională deoarece a depășit nivelul necesar pentru asigurarea conformității. O amendă mai redusă, corelată cu o măsură de reținere a sumei nedeclarate, ar fi fost în măsură să asigure în manieră proporțională atingerea obiectivelor urmărite prin reglementările relevante.

Mai multe exemple de situații în care Curtea a considerat acțiunea statului ca fiind disproportională se regăsesc în cazurile de mai jos:

- **Cauza Grifhorst împotriva Franței:**⁶³ Confiscarea banilor reclamantului a încălcat dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1, deoarece nu au putut fi aduse dovezi că fondurile respective aveau legătură cu vreo activitate ilicită, iar ordinul de confiscare a fost mult mai sever decât sancțiunea aplicabilă de obicei în asemenea situații.
- **Cauza Tendam împotriva Spaniei:**⁶⁴ Curtea a reținut că, în cazul în care proprietarul bunurilor este achitat de acuzațiile formulate împotriva sa, trebuie luate măsuri rezonabile pentru protejarea bunurilor sechestrate.
- **Cauza Gladysheva împotriva Rusiei:**⁶⁵ Depositedarea unei cumpărătoare de bună-credință de apartamentul acesteia, fără nicio despăgubire, în condițiile în care nu au existat conflicte personale de interese și nici dovezi suficiente că această măsură servea unei cauze de interes public, a constituit o ingerință disproportională.

2.5.1.2 Terțe părți bona fide

O problemă serioasă apare atunci când un terț care acționează cu bună-credință suportă consecințele sechestrării sau confiscării activelor. Curtea a fost de partea acestor reclamanti în trecut, recunoscând faptul că terțele părți au suferit consecințe grave de pe urma ordinelor de sechestrare și confiscare. Atunci când se pronunță asupra acțiunilor intentate de terți care invocă dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1,

⁶³ Cauza *Grifhorst împotriva Franței*, hotărârea din 26 februarie 2009.

⁶⁴ Cauza *Tendam împotriva Spaniei*, hotărârea din 13 iulie 2010.

⁶⁵ Cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*, hotărârea din 2 decembrie 2011.

Curtea va lua în considerare doi factori principali. În primul rând, Curtea va stabili dacă terța parte prejudiciată a avut posibilitatea de a formula efectiv pretenții asupra bunurilor și dacă aceste pretenții au fost luate în considerare în cadrul procedurilor de executare. În al doilea rând, Curtea va avea în vedere conduita reclamantului și gradul său de vinovăție, precum și dacă instanțele naționale au ținut cont suficient de acești factori.⁶⁶

Cauze reprezentative care au implicat terțe părți au fost cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit* (de mai sus) și cauza *Air Canada împotriva Regatului Unit*⁶⁷, în legătură cu care s-a recunoscut faptul că terțele părți au suferit consecințe grave de pe urma ordinelor de sechestrare și confiscare.

„În cauza *Air Canada împotriva Regatului Unit*, autoritatea vamală britanică a sechestrat o aeronavă Air Canada după ce a depistat o cantitate mare de droguri la bord. Sechestrarea a avut loc după o lungă serie de incidente legate de traficul cu droguri, în care au fost implicate compania aeriană Air Canada și aeroporturile britanice, precum și după multiple solicitări adresate de autoritățile britanice companiei Air Canada pentru intensificarea procedurilor de securitate pe aeroportul Heathrow, unde a avut loc sechestrarea. Aeronava a fost reținută pentru mai multe ore, fiind eliberată doar după ce societatea reclamantă a achitat suma de 50.000£ pentru restituirea acesteia. Societatea reclamantă a depus o plângere în fața Curții, susținând că sechestrarea aeronavei și condițiile impuse pentru restituirea acesteia au constituit o încălcare a drepturilor sale în temeiul articolului 1 din Protocolul 1 și articolului 6. În cauza *Air Canada*, ca și în cauza *AGOSI*, nu a fost identificată în cele din urmă nicio încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1. În acest caz, istoricul incidentelor legate de traficul cu droguri în care a fost implicată societatea reclamantă și neconsolidarea de către aceasta a măsurilor de securitate au determinat conducerea autorității vamale britanice să ia decizia de a sechestra bunul aparținând societății reclamante. În plus, Curtea a remarcat că decizia de confiscare a bunului a fost atacată în instanță și că societatea reclamantă a avut posibilitatea de a-și susține efectiv cazul și de a aduce probe în favoarea argumentelor sale. Societatea reclamantă a avut și posibilitatea de a solicita controlul judecătoresc al deciziei, însă nu a făcut acest lucru. Ca atare, nu a avut loc nicio încălcare.

⁶⁶ Cauza *AGOSI împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 24 octombrie 1986.

⁶⁷ Cauza *Air Canada împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 5 mai 1995.

Reclamantul în cauza *Air Canada* se diferențiază de cel din cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*.⁶⁸

În cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*, reclamanta a fost evacuată din apartamentul ei de către stat, pe motiv că proprietatea a fost obținută în mod fraudulos de către fostul proprietar. Reclamanta s-a plâns că a fost privată de bunurile sale prin încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 și că evacuarea forțată a constituit o încălcare a dreptului său la respectarea domiciliului în temeiul articolului 8. În cauza *Gladysheva*, Curtea a remarcat faptul că reclamanta a efectuat toate demersurile necesare și a depus întreaga documentație relevantă (la organele abilitate) pentru a deveni proprietara legitimă a bunului. Pe de altă parte, fraudă s-a produs pe parcursul procedurilor desfășurate de autoritățile statului. Curtea, luând în considerare conduita și gradul de vinovăție a reclamantei, a constatat o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1. Cauza *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, menționată anterior, a pus accentul de asemenea pe cunoașterea și conduita părții nevinovate: Curtea a menționat că ordinele de confiscare puteau viza doar cota deținută de soțul vinovat din bunurile obținute în timpul căsătoriei, în cazul în care bunurile au fost dobândite prin mijloace ilicite și au fost ulterior înregistrate pe numele soției nevinovate, pentru a împiedica confiscarea acestora.

Abordarea Curții pentru a stabili dacă terța parte prejudiciată a avut posibilitatea de a formula efectiv pretenții asupra bunurilor poate fi observată în cauza *Andonoski împotriva fostei Republici iugoslave a Macedoniei*.⁶⁹

⁶⁸ Cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*, hotărârea din 6 decembrie 2011.

⁶⁹ Cauza *Andonoski împotriva fostei Republici iugoslave a Macedoniei*, hotărârea din 17 septembrie 2015.

În cauza *Andonoski împotriva fostei Republici iugoslave a Macedoniei*, autovehiculul reclamantului a fost sechestrat după ce acesta din urmă a fost reținut de poliție împreună cu mai mulți pasageri care erau cetățeni străini fără acte. Atât reclamantul cât și pasagerii respectivi au fost arestați, iar autovehiculul a fost sechestrat temporar. Reclamantul a fost ulterior acuzat de trafic de migranți, deși acuzațiile au fost retrase ulterior întrucât reclamantul nu știuse că pasagerii săi erau imigranți ilegali. Unul dintre pasageri a fost totuși condamnat pentru trafic de migranți, iar instanța națională a dispus confiscarea autovehiculului reclamantului deoarece acesta a constituit mijlocul prin care a fost săvârșită infracțiunea. Reclamantul a depus o plângere în fața Curții, susținând că i-au fost încălcate drepturile în temeiul articolului 1 din Protocolul 1. Curtea a considerat că prin confiscarea autovehiculului a avut loc un transfer permanent și decisiv de proprietate, care a condus la privarea de bunuri conform celei de-a doua reguli a articolului 1 din Protocolul 1. Deși Curtea a concluzionat că a fost clar că reclamantul acționase cu bună-credință și confiscarea a fost disproporționată, aceasta a mai remarcat în special faptul că legislația națională impunea o confiscare automată, fără excepție, a oricărui vehicul utilizat pentru traficul de migranți. Acest lucru a privat reclamantul de orice posibilitate de a-și susține cauza sau de a solicita despăgubiri. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul 1.

În anumite situații, similare cauzei *B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Siketi împotriva Sloveniei*,⁷⁰ Curtea va lua în considerare alți factori specifici cauzelor care implică terțe părți, pentru a stabili dacă a existat o încălcare.

În cauza *B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Siketi împotriva Sloveniei*, camionul societății reclamante a fost reținut de poliția de frontieră, care a descoperit ulterior 105 kg de heroină ascunse în interiorul acestuia. Drept urmare, șoferul a fost arestat iar camionul și remorca au fost sechestrate. Deși bunurile legitime din interiorul camionului au fost în final livrate iar remorca a fost restituită, șoferul a fost condamnat pentru trafic de droguri și camionul a fost confiscat. Chiar dacă instanța slovenă a dispus restituirea camionului către societatea reclamantă, decizia a fost anulată prin recurs. Societatea reclamantă a depus o plângere în fața Curții, susținând că i-au fost încălcate drepturile în temeiul articolului 1 din Protocolul 1. În cauza *B.K.M.*, Curtea a decis că autoritățile naționale nu au luat în considerare

⁷⁰ Cauza *B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Siketi împotriva Sloveniei*, hotărârea din 17 ianuarie 2017.

conduita responsabilă a societății reclamante atunci când s-au pronunțat asupra existenței vreunei posibilități de a asigura restituirea camionului. Curtea a mai decis că, în situațiile care includ confiscarea bunurilor unei terțe părți, depozitarea ar putea fi justificată doar dacă interesul terței părți de a-i fi restituite bunurile ar fi depășit de riscul ca restituirea bunurilor să submineze scopul legitim al autorităților. Din moment ce camionul nu a fost adaptat pentru contrabandă, nu a fost utilizat în trecut pentru activități de contrabandă, iar șoferul acestuia a fost condamnat la nouă ani de detenție, Curtea nu a identificat niciun motiv care să ducă la concluzia că în viitor camionul ar putea fi utilizat pentru activități de contrabandă. În consecință, acțiunile autorităților au fost considerate nejustificate, disproporționate și contrare dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.

Este important de semnalat că, deși argumentele prezentate de terțele părți sunt importante pentru Curte, acestea nu au un rol decisiv în stabilirea unei încălcări a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1. În cele din urmă, decizia va pune în balanță faptele.

2.5.1.3 Cooperarea cu un alt stat

Toate instrumentele internaționale menționate în prima parte a acestui Manual includ obligațiile statelor de a colabora unele cu altele. Cauza *Saccoccia împotriva Austriei*⁷¹ demonstrează modul în care colaborarea între state în scopul sechestrării activelor poate fi în concordanță cu dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1, cu condiția ca legislația națională a statului contractant executant să respecte dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1.

În cauza *Saccoccia împotriva Austriei*, reclamantul a fost condamnat în Statele Unite pentru desfășurarea unei ample operațiuni de spălare de bani în valoare de peste 100 de milioane de dolari, în favoarea unui cartel de traficanți de droguri. Autoritățile americane au emis un ordin de depozitare cu privire la bunurile reclamantului, care a vizat și suma de 9 milioane de dolari deținută în Austria. Autoritățile austriece au emis ulterior un ordin provizoriu de confiscare, în urma căruia reclamantul a depus o plângere în fața Curții, susținând că autoritățile naționale i-au încălcat drepturile în temeiul articolului 1 din Protocolul 1 și articolului 6. Curtea a constatat că executarea de către autoritățile din Austria a ordinului de depozitare emis în Statele Unite a avut

⁷¹ Cauza *Saccoccia împotriva Austriei*, hotărârea din 18 decembrie 2008.

un temei în dreptul austriac, precum și un scop legitim, intensificând mai ales cooperarea internațională pentru a asigura confiscarea și sechestrarea fondurilor obținute din traficul de droguri. Făcând referire la dificultățile întâmpinate de Statele Unite în lupta împotriva traficului de droguri și la necesitatea unor măsuri preventive, Curtea a considerat că a existat un echilibru echitabil între drepturile reclamantului și scopul legitim respectiv.

2.5.1.4 Cerințele privind controlul judecătoresc

În ciuda absenței cerințelor explicite de procedură din al doilea alineat al articolului 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a decis că procedurile ca întreg trebuie să acorde reclamantului o oportunitate rezonabilă de prezentare a cazului în fața autorităților competente pentru a le permite acestora să stabilească un echilibru corect între interesele conflictuale în joc. Așadar, instanțele naționale au obligația de a-și exercita competențele de revizuire suplimentară la cerere, pentru a stabili dacă s-a menținut un echilibru necesar între dreptul reclamantului la folosirea netulburată a bunurilor proprii și scopul legitim al autorităților. În cauza *Paulet împotriva Regatului Unit*, privind confiscarea câștigurilor obținute prin muncă ilegală, s-a constatat că scopul de revizuire al Curții de apel a fost prea restrâns pentru a îndeplini cerința de obținere a echilibrului corect prevăzut în articolul 1 din Protocolul nr. 1.⁷²

2.5.1.5 Aspecte cheie

Pe scurt, o listă de întrebări adresate de Curte pentru a stabili dacă a existat o încălcare a dreptului de proprietate se regăsește mai jos:

- Există vreun drept de proprietate sau de posesie care intră sub incidența articolului 1 din Protocolul nr. 1?
- A existat vreo ingerință în dreptul de proprietate respectiv?
- Care dintre cele trei reguli se aplică acestei ingerințe?
- Ingerința respectă principiul legalității?
- Ingerința servește unei cauze legitime de interes public sau general?
- Ingerința este proporțională? A existat un echilibru între cerințele de interes general ale comunității și necesitatea de a proteja drepturile fundamentale ale individului?

⁷² Cauza *Paulet împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 13 mai 2014.

În concluzie, aplicabilitatea articolului 1 din Protocolul 1 este extinsă și prevede atât dreptul la folosința nestingherită a bunurilor precum și o marjă largă de apreciere care permite statelor să intervină asupra acestui drept. Cu toate acestea, așa cum se precizează în această secțiune, există numeroase întrebări și criterii pe care Curtea trebuie să le ia în considerare înainte de stabilirea existenței unei încălcări.

Sintezele cazurilor de mai jos oferă o imagine de ansamblu asupra cauzelor reprezentative în care reclamantii au susținut că le-au fost încălcate drepturile în temeiul articolului 1 din Protocolul 1, în contextul procedurilor de sechestrare și confiscare a activelor și produselor infracțiunii.

2.5.1.6 Lista cauzelor reprezentative

- **Cauza AGOSI împotriva Regatului Unit:**⁷³ Confiscarea monedelor supuse traficului ilegal nu a condus în mod automat la depozitarea de bunuri.
- **Cauza Raimondo împotriva Italiei:**⁷⁴ Menținerea măsurii de sechestrare preventivă a activelor în legătură cu produsele rezultate din infracțiunile de tip mafiot pentru o perioadă de 4 ani și 8 luni de la achitarea reclamantului a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza Air Canada împotriva Regatului Unit:**⁷⁵ Solicitarea plății sumei de 50.000£ (60.000€) în schimbul restituirii aeronavei sechestrate aparținând societății reclamante nu a fost o măsură disproporționată în raport cu obiectivul de a preveni importul de droguri interzise în țară.
- **Cauza Arcuri împotriva Italiei:**⁷⁶ Confiscarea activelor membrilor familiei, suspectate că ar fi fost dobândite prin mijloace ilicite, nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocol. Persoanele vizate au avut posibilitatea de a ridica obiecțiuni și de a furniza probele pe care le-au considerat necesare pentru a-și proteja interesele.
- **Cauza Gabric împotriva Croației:**⁷⁷ Confiscarea sumei de 20.000 de mărci germane deținute de reclamantă în numerar la momentul traversării frontierei

⁷³ Cauza AGOSI împotriva Regatului Unit, hotărârea din 24 octombrie 1986.

⁷⁴ Cauza Raimondo împotriva Italiei, hotărârea din 22 februarie 1994.

⁷⁵ Cauza Air Canada împotriva Regatului Unit, hotărârea din 5 mai 1995.

⁷⁶ Cauza Arcuri împotriva Italiei, hotărârea din 5 iulie 2001.

⁷⁷ Cauza Gabric împotriva Croației, hotărârea din 5 februarie 2009.

dinspre Bosnia și Herțegovina înspre Croația a fost considerată ca fiind o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1. Nu a existat un echilibru corect între drepturile reclamantei și scopul legitim al statului, întrucât autoritățile nu au demonstrat că amenda inițială nu a constituit o măsură de prevenție și o sancțiune suficientă.

- **Cauza Grifhorst împotriva Franței:**⁷⁸ Confiscarea banilor reclamantului a încălcat dispozițiile articolului 1 din Protocolul 1, deoarece nu au putut fi aduse dovezi că fondurile respective aveau legătură cu vreo activitate ilicită, iar ordinul de confiscare a fost mult mai sever decât sancțiunea aplicabilă de obicei în asemenea situații.
- **Cauza Chmielewski împotriva Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám-és Pénzügyőri Főigazgatósága:**⁷⁹ Reclamantul a primit o amendă deoarece nu a declarat suma de bani pe care o deținea asupra sa la momentul traversării graniței dinspre Serbia înspre Ungaria. CJUE a decis că legea pe baza căreia a fost aplicată amenda era incompatibilă cu legislația UE, întrucât impunea amenzi disproporționate, care depășeau nivelul necesar pentru asigurarea conformității.
- **Cauza Riela și alții împotriva Italiei:**⁸⁰ Statele beneficiază de o marjă de apreciere în aplicarea dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1 atunci când controlează folosința bunurilor în lupta împotriva criminalității organizate.
- **Cauza Butler împotriva Regatului Unit:**⁸¹ Confiscarea unei sume de bani pe baza unei prezumții legale în contextul traficului de droguri nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1, reclamantul având oportunitatea de a combate prezumția respectivă.
- **Cauza Webb împotriva Regatului Unit:**⁸² Confiscarea bunurilor reclamantului pe baza standardului probatoriu civil nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.

⁷⁸ Cauza *Grifhorst împotriva Franței*, hotărârea din 26 februarie 2009.

⁷⁹ Cauza *Chmielewski împotriva Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám-és Pénzügyőri Főigazgatósága*, hotărârea CJUE din 16 iulie 2015.

⁸⁰ Cauza *Riela și alții împotriva Italiei*, hotărârea din 4 septembrie 2001.

⁸¹ Cauza *Butler împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 27 iunie 2002.

⁸² Cauza *Webb împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 17 decembrie 2002.

- **Cauza *Baklanov împotriva Rusiei*:**⁸³ Deposdarea reclamantului de bunul propriu, fără un temei legal în dreptul intern, a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Bosphorus Airways împotriva Irlandei*:**⁸⁴ Confiscarea și sechestrarea aeronavei societății reclamante, conform reglementărilor UE implementate, nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Saccoccia împotriva Austriei*:**⁸⁵ Sechestrarea activelor reclamantului în Austria, în urma unui ordin de deposdare emis în Statele Unite, nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Grifhorst împotriva Franței*:**⁸⁶ Confiscarea și amenda aplicată reclamantului pentru nedeclararea la vamă a unei sume de bani au constituit o măsură disproporționată și o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocol.
- **Cauza *Tendam împotriva Spaniei*:**⁸⁷ Refuzul acordării unei despăgubiri pentru pierderi și stabilirea bunurilor sechestrate în cadrul unor proceduri penale soldate cu o achitare au constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*:**⁸⁸ Imposibilitatea de a contesta un ordin de confiscare emis în cadrul unor proceduri penale în care reclamantele nu au fost implicate ca părți a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*:**⁸⁹ Incapacitatea autorității statului de a evalua proporționalitatea atunci când a luat decizia de evacuare a unei cumpărătoare de bună credință din imobilul propriu, obținut în mod fraudulos de către fostul proprietar, a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.

⁸³ Cauza *Baklanov împotriva Rusiei*, hotărârea din 9 iunie 2005.

⁸⁴ Cauza *Bosphorus Airways împotriva Irlandei*, hotărârea din 30 iunie 2005.

⁸⁵ Cauza *Saccoccia împotriva Austriei*, hotărârea din 18 decembrie 2008.

⁸⁶ Cauza *Grifhorst împotriva Franței*, hotărârea din 26 februarie 2009.

⁸⁷ Cauza *Tendam împotriva Spaniei*, hotărârea din 13 iulie 2010.

⁸⁸ Cauza *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, hotărârea din 1 aprilie 2010.

⁸⁹ Cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*, hotărârea din 6 decembrie 2011.

- **Cauza *Silickienė împotriva Lituaniei*:**⁹⁰ Confiscarea bunurilor soției unui ofițer de poliție corupt nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1, deoarece soția trebuie să fi cunoscut faptul că bunurile confiscate ar fi putut fi achiziționate doar din fonduri obținute în urma implicării în activități de criminalitate organizată.
- **Cauza *Paulet împotriva Regatului Unit*:**⁹¹ Incapacitatea instanței naționale de a efectua o analiză cuprinzătoare, pentru a stabili dacă s-a menținut un echilibru necesar, într-un mod consecvent, cu dreptul reclamantului la folosirea nestingherită a bunurilor proprii, a condus la o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.
- **Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*:**⁹² Deposdarea unui funcționar public, în cadrul unor măsuri naționale anticorupție, de bunurile dobândite în manieră ilegală nu a constituit o încălcare a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul 1.

2.5.2 Articolul 6

2.5.2.1 Articolul 6 - prezentare generală

Dreptul la un proces echitabil este garantat de articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (Convenția sau CEDO). Articolul 6 prevede următoarele:

1. *În stabilirea drepturilor și obligațiilor civile sau a oricărei acuzații penale aduse împotriva sa, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori a securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.*
2. *Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.*

⁹⁰ Cauza *Silickienė împotriva Lituaniei*, hotărârea din 10 aprilie 2012.

⁹¹ Cauza *Paulet împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 13 mai 2014.

⁹² Cauza *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, hotărârea din 12 mai 2015.

3. Orice persoană acuzată de o infracțiune are cel puțin următoarele drepturi:

- a) să fie informată, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;
- b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c) să se apere ea însăși sau să fie asistată de un apărător ales de ea sau, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistată gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției cer acest lucru;
- d) să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e) să fie asistată gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 6 se aplică „drepturilor și obligațiilor civile” și „acuzațiilor penale”. Acești termeni au fost interpretați în manieră independentă și pot avea în cuprinsul Convenției un sens diferit față de legislația națională.

Pe scurt, „stabilirea drepturilor și obligațiilor civile” implică diferențe de natură reală și serioasă în ceea ce privește drepturile și obligațiile persoanelor fizice prevăzute, de exemplu, în dreptul contractual, dreptul comercial, dreptul familiei, dreptul proprietății și dreptul muncii. Reclamantul trebuie să fie capabil să revendice, pe baza unor dovezi admisibile, un drept care este deja recunoscut în legislația națională, întrucât articolul 6 nu facilitează crearea unor noi drepturi. Articolul 6 se aplică doar drepturilor civile care sunt esențiale în cadrul procedurilor în cauză. „Drepturile și obligațiile civile” pot fi afectate, de exemplu, de litigii privind proprietatea, în contextul exproprierii și confiscării pe cale civilă.

În context infracțional, dispozițiile articolului 6 pot fi aplicate chiar dacă acuzația nu este clasificată în dreptul intern ca fiind „penală”, ci „administrativă”, de exemplu. Trebuie să se țină cont de natura delictului și de scopul, natura și severitatea sancțiunii atunci când se analizează dacă se aplică sau nu dispozițiile articolului 6. Termenul de „acuzat” are de asemenea un sens de sine stătător, incluzând mențiunea oficială atribuită unui individ care este suspectat de săvârșirea unei infracțiuni, dar și o situație în care suspectul a fost semnificativ afectat de o asemenea suspiciune.

Un aspect important este acela că articolul 6 alineatul 2 prevede prezumția de nevinovăție, ceea ce înseamnă că membrii unei instanțe de judecată nu ar trebui să dețină o părere preconcepută că acuzatul a comis infracțiunea de care este învinuit.

Totuși, important este faptul că depozedarea de bunuri dispusă în urma procedurilor civile nu ridică în sine o problemă în temeiul articolului 6 alineatul 2..⁹³

2.5.2.2 Articolul 6 – Confiscarea activelor

Articolul 6 este cel mai adesea invocat în contextul procedurilor anticorupție și de confiscare, deoarece confiscarea activelor unui reclamant are loc în absența oricărei proceduri compatibile cu dispozițiile articolului 6(1),⁹⁴ ordinele de confiscare se bazează pe acuzații de care reclamantul a fost achitat,⁹⁵ sau reclamantul consideră că instanța care s-a pronunțat asupra acuzației penale și ordinului de confiscare emis împotriva sa nu a fost competentă.⁹⁶

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea sau CtEDO) a decis asupra principiilor de bază aplicabile procedurilor de confiscare și asupra aplicării dispozițiilor articolului 6 în cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*.⁹⁷

Cauza *Phillips* se referă la un cetățean englez condamnat pentru implicare în contrabandă cu canabis, pentru care a primit o pedeapsă de nouă ani de închisoare. Judecătorul a aplicat o dispoziție din legislația națională care a permis instanței să presupună că toate bunurile obținute în perioada precedentă de șase ani de către persoanele condamnate pentru trafic de droguri au reprezentat produse ale traficului de droguri. În consecință, a fost emis un ordin de confiscare împotriva reclamantului, pentru suma de 91.400£ (102.954,18€). Reclamantul a susținut că această ipoteză legală i-a încălcat dreptul de a fi prezumat nevinovat, conform dispozițiilor din articolul 6, alineatul 2. În cauza *Phillips*, Curtea a constatat că ordinul de confiscare nu a implicat stabilirea vinovăției conform dispozițiilor din articolul 6, alineatul 2 și că ipoteza a condus în schimb la un proces pentru a permite instanței să evalueze și să stabilească valoarea la care ar trebui să se ridice ordinul de confiscare, în mod similar sau analog stabilirii de către instanța națională a valorii amenzii sau a perioadei de detenție impusă unui inculpat condamnat. Întrucât procedura de confiscare urmărea să determine caracterul și comportamentul acuzatului ca parte din procesul de pronunțare a sentinței, condamnarea pentru trafic de droguri nu a fost invocată. Prin urmare,

⁹³ Cauza *Gogitidze împotriva Georgiei*, hotărârea Marii Camere din 12 mai 2015.

⁹⁴ Cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției*, hotărârea din 5 septembrie 2016.

⁹⁵ Cauza *Geerings împotriva Olandei*, hotărârea din 1 martie 2007.

⁹⁶ Cauza *Iliya Stefanov împotriva Bulgariei*, hotărârea din 22 mai 2008.

⁹⁷ Cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 5 iulie 2001.

articolul 6, alineatul 2 nu s-ar fi aplicat decât dacă determinarea aspectelor menționate mai sus ar fi condus la formularea unei noi acuzații în sensul de sine stătător al Convenției. Cu toate acestea, Curtea a stabilit faptul că au fost aplicabile dispozițiile articolului 6, alineatul 1 prin raportare la jurisprudența sa, conform căreia articolul 6 alineatul 1 se aplică pe întreaga durată a procedurilor derulate în scopul „stabilirii ... oricărei acuzații de natură penală”, inclusiv a procedurilor de pronunțare a unei sentințe. Astfel, având în vedere că emiterea ordinului de confiscare a fost echivalentă cu procedura de pronunțare a unei sentințe, au fost aplicabile dispozițiile articolului 6 alineatul 1. În temeiul acestui fapt, Curtea a stabilit că oportunitatea prezentată reclamantului de a infirma ipoteza că acesta a dobândit bunurile prin mijloace legitime a fost o măsură suficientă de protecție a drepturilor acestuia. Mai mult decât atât, Curtea a fost de părere că legislația națională a fost aplicată proporțional, astfel încât a existat un echilibru corect între drepturile reclamantului și scopul legitim al statului. Ca atare, nu a avut loc nicio încălcare a dispozițiilor articolului 6, alineatul 1.

Această concluzie în cauza *Phillips* în ceea ce privește aplicarea articolului 6 alineatul 2 poate fi comparată cu faptele și hotărârea Curții în cauza *Geerings împotriva Olandei*.⁹⁸

În cauza *Geerings*, reclamantul a fost acuzat de săvârșirea mai multor infracțiuni, fiind condamnat pentru unele dintre ele, dar achitat pentru majoritatea dintre acestea. Parchetul a depus o cerere pentru emiterea unui ordin de confiscare în legătură cu toate infracțiunile, pe motivul că existau suficiente indicii că reclamantul era responsabil de săvârșirea acestora. Bazându-se pe articolul 6, alineatul 2 din Convenție, reclamantul a susținut că ordinul de confiscare a încălcat principiul prezumției de nevinovăție, deoarece s-a bazat pe acuzații de care reclamantul a fost achitat în cadrul procedurilor penale intentate împotriva sa. În cauza *Geerings*, Curtea a reiterat faptul că dreptul la prezumția de nevinovăție conform articolului 6, alineatul 2, apare numai în legătură cu infracțiunea specifică de care persoana a fost acuzată. După ce s-a dovedit vinovăția unei persoane pentru o infracțiune, articolul 6, alineatul 2, nu se mai aplică în legătură cu procesul prin care instanța evaluează și stabilește valoarea la care ar trebui să se ridice ordinul de confiscare, decât dacă procesul respectiv conduce la formularea unei noi acuzații. Curtea a făcut deosebirea între cauza

⁹⁸ Cauza *Geerings împotriva Olandei*, hotărârea din 1 martie 2007.

Geerings și cauza *Phillips*, remarcând că reclamantul în cauza *Geerings* nu a deținut niciodată active a căror origine nu a putut să o justifice în mod adecvat. Confiscarea în urma unei sentințe de condamnare a fost necorespunzătoare cu privire la activele despre care nu s-a știut că se aflau în posesia persoanei condamnate, mai ales că acea confiscare a avut legătură cu fapte penale de care persoana nu a fost găsită vinovată. Într-adevăr, în acest caz ordinul de confiscare a fost emis pentru infracțiuni de care reclamantul a fost achitat. Articolul 6, alineatul 2 nu permite formularea unor suspiciuni privind vinovăția pentru infracțiuni de care o persoană a fost achitată definitiv. În acest caz a existat o încălcare, deoarece reclamantul a fost tratat ca fiind vinovat din toate punctele de vedere, fără a fi găsit vinovat conform legii.⁹⁹

Constatările din cauza *Phillips* referitoare la articolul 6, alineatul 1 sunt dezvoltate mai departe în hotărârea aferentă cauzei *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*.¹⁰⁰

În cauza *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, s-a dovedit că reclamantul a fost implicat în traficul de droguri de-a lungul mai multor ani. Acesta a fost supus unui ordin de confiscare a unor sume de bani, care se presupunea că proveneau din infracțiuni de trafic cu droguri. În cadrul acestor proceduri, sarcina probei a fost transferată asupra reclamantului, acesta trebuind să demonstreze pe baza balanței probabilităților că sumele în cauză proveneau dintr-o sursă legitimă. Deși reclamantul a afirmat că acest lucru a constituit o încălcare a articolului 6, alineatul 1, Curtea a susținut că, întrucât s-a dovedit că reclamantul a fost implicat în traficul de droguri, nu a fost nerezonabilă așteptarea ca acesta să explice caracterul legitim al banilor. Așadar, Curtea nu a constatat nicio încălcare și a confirmat compatibilitatea procedurilor de confiscare cu dispozițiile Convenției.

Această constatare poate fi comparată cu cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției*.¹⁰¹

Cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției* se referă la înghețarea activelor deținute în Elveția de DI Al-Dulimi și societatea Montana Management Inc, în temeiul rezoluțiilor Consiliului de Securitate al

⁹⁹ Cauza *Geerings împotriva Olandei*, hotărârea din 1 martie 2007.

¹⁰⁰ *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 23 decembrie 2008.

¹⁰¹ Cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției*, hotărârea din 5 septembrie 2016.

Organizației Națiunilor Unite privind aplicarea unor sancțiuni economice asupra membrilor fostului regim irakian. Reclamanții s-au plâns că procedura care a condus la confiscarea activelor acestora a fost incompatibilă cu articolul 6, alineatul 1 din Convenție. În cauza *Al-Dulimi*, Curtea a subliniat faptul că reclamanții ar fi trebuit să aibă dreptul la examinarea pretențiilor lor de către o instanță națională și la prezentarea unor dovezi corespunzătoare. Faptul că aceștia nu au avut posibilitatea de a contesta decizia de confiscare pentru o lungă perioadă de timp (mai mulți ani) nu a fost în concordanță cu principiile unei societăți democratice. Mai exact, acest lucru a fost în pofida sancțiunilor în cauză impuse ca urmare a unei rezoluții emise de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite. Dispozițiile articolului 6 prevăd posibilitatea persoanelor vizate de ordine de confiscare de a solicita instanțelor naționale examinarea oricăror măsuri/sancțiuni emise împotriva lor. Instanțele trebuie să verifice cel puțin că măsurile impuse nu sunt arbitrare, ceea ce presupune ca instanțele să dispună de suficiente informații exacte, furnizate de ambele părți, pentru a putea ajunge la o asemenea concluzie. Este de asemenea esențial ca persoanele afectate de ordinele de percheziție și sechestrare să aibă posibilitatea de a solicita ca atât ordinele respective, cât și implementarea acestora să fie supuse unui control judecătoresc din partea unei instanțe independente.

Pornind de la acest principiu, cauza *Ravon împotriva Franței* demonstrează că nu este suficient ca dreptul intern să ofere doar posibilitatea de a contesta temeiul legal al unui ordin de confiscare. Neregulile privind implementarea ordinelor trebuie de asemenea să poată fi contestate și orice măsuri de protecție disponibile în acest context trebuie să fie reale și efective, nu doar teoretice.¹⁰²

2.5.2.3 Aspecte cheie

- Articolul 6 nu se va aplica în cazul ordinelor de confiscare emise în cadrul procedurilor penale, decât dacă aceste ordine conduc la formularea unei noi „acuzatii”.

¹⁰² Cauza *Ravon împotriva Franței*, hotărârea din 21 februarie 2001.

- Ordinele de confiscare nu pot fi implementate cu privire la infracțiuni pentru care reclamantul a fost achitat, când un asemenea ordin ar implica răspunderea penală a subiectului.
- Trebuie să existe măsuri de protecție pentru a asigura că reclamanții au posibilitatea de a infirma orice prezumții că activele lor au fost obținute din fonduri ilegale.
- Reclamanții au dreptul la examinarea pretențiilor lor de către instanțele naționale, de exemplu atunci când intenționează să conteste un ordin de confiscare.

2.5.2.4 *Lista cauzelor reprezentative*

- **Cauza Phillips împotriva Regatului Unit:**¹⁰³ Ipoteza legală, potrivit căreia au fost obținute prin mijloace ilicite toate bunurile deținute pe parcursul perioadei precedente de șase ani de către o persoană condamnată pentru trafic de droguri, nu a încălcat prezumția de nevinovăție sau dreptul la un proces echitabil conform articolului 6.
- **Cauza Geerings împotriva Olandei:**¹⁰⁴ Emiterea unui ordin de confiscare în ciuda faptului că reclamantul a fost achitat de acuzații a constituit o încălcare a articolului 6, alineatul 2.
- **Cauza André și altul împotriva Franței:**¹⁰⁵ Imposibilitatea de a face recurs la decizia de implementare a unui ordin de percheziție și sechestrare pe baza unor chestiuni de fapt a constituit o încălcare a articolului 6, alineatul 1.
- **Cauza Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit:**¹⁰⁶ Plasarea sarcinii probei asupra acuzatului găsit vinovat de trafic de droguri, acesta trebuind să infirme prezumția că bunurile au fost dobândite prin mijloace legale, nu a constituit o încălcare a articolului 6.

¹⁰³ Cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 5 iulie 2001.

¹⁰⁴ Cauza *Geerings împotriva Olandei*, hotărârea din 1 martie 2007.

¹⁰⁵ Cauza *André și altul împotriva Franței*, hotărârea din 24 iulie 2008.

¹⁰⁶ Cauza *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 23 septembrie 2008.

- **Cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției*:**¹⁰⁷ Lipsirea persoanelor și entităților aflate pe listele de regimuri sancționatorii publicate de Consiliul de Securitate al ONU de posibilitatea de a solicita examinarea de către instanțele naționale a măsurilor adoptate în urma acestor regimuri a constituit o încălcare a articolului 6.
- **Cauza *Janssen Cilag împotriva Franței*:**¹⁰⁸ Operațiunile de percheziție și sechestrare întreprinse la sediul unei societăți nu au constituit o încălcare a articolului 6, alineatul 1 din Convenție.
- **Cauza *Matanović împotriva Croației*:**¹⁰⁹ Absența unei proceduri eficiente pentru a determina divulgarea probelor colectate în urma supravegherii secrete a încălcat drepturile la apărare ale reclamantului în temeiul articolului 6.

2.5.3 Articolul 7

2.5.3.1 Articolul 7: prezentare generală

Articolul 7 afirmă că nu poate exista pedeapsă fără lege, în contextul dreptului penal: *nullem crimen, nulla poena sine lege*.¹¹⁰ Acesta concretizează un principiu fundamental al statului de drept și reprezintă un drept absolut. Articolul 7 prevede următoarele:

1. *Nimeni nu poate fi considerat vinovat pentru o infracțiune pe motivul unei acțiuni sau omisiuni care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.*
2. *Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.*

Scopul fundamental al articolului 7 este de a asigura măsuri de protecție eficiente împotriva urmăririi penale, condamnării și pedepsirii în manieră arbitrară.¹¹¹ Articolul înglobează principiul general potrivit căruia infracțiunile trebuie să aibă un temei legal iar un individ ar trebui să înțeleagă, din formularea dispoziției relevante și făcând apel

¹⁰⁷ Cauza *Al-Dulimi și Montana Management Inc împotriva Elveției*, hotărârea din 21 iunie 2016.

¹⁰⁸ Cauza *Janssen Cilag împotriva Franței*, hotărârea din 21 martie 2017.

¹⁰⁹ Cauza *Matanović împotriva Croației*, hotărârea din 4 aprilie 2017.

¹¹⁰ Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, hotărârea din 12 februarie 2008.

¹¹¹ Cauza *Streletz, Kessler și Krenz împotriva Germaniei*, hotărârea din 22 martie 2001.

la interpretarea instanței dacă este cazul, care sunt acțiunile și omisiunile care atrag răspunderea penală a acestuia. Prin urmare, legea trebuie să fie accesibilă și previzibilă în mod adecvat. Nu este obligatorie certitudinea absolută, fiind suficient standardul „previzibilității rezonabile”.

De asemenea, este de observat că al doilea alineat din articolul 7, care interzice aplicarea unei pedepse mai severe decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii, a fost extins pentru a include dreptul unui inculpat de a beneficia de orice pedeapsă mai ușoară care ar fi putut intra în vigoare după săvârșirea infracțiunii.

2.5.3.2 Corelația dintre dispozițiile articolului 7 și confiscare

Presupusele încălcări ale articolului 7 au apărut mai ales în cazurile în care reclamantul a încercat să conteste pedeapsa impusă de instanțele naționale. Aplicabilitatea articolului 7 în legătură cu măsurile de confiscare depinde în consecință de faptul dacă Curtea decide că măsura în cauză este o pedeapsă, în sensul de sine stătător al acestui termen în cadrul Convenției, sau o altă măsură.¹¹²

În cauza *Welch împotriva Regatului Unit*, reclamantul a fost găsit vinovat de importul unor mari cantități de canabis și condamnat la 22 de ani de închisoare. De asemenea, judecătorul a emis un ordin de confiscare pentru suma de 66.914£ (aproximativ 75.000 €) în temeiul Drug Trafficking Offences Act 1986 (Legea din 1986 privind infracțiunile de trafic de droguri). Ordinul de confiscare a fost emis înainte ca legea din 1986 de mai sus să intre în vigoare, iar reclamantul s-a plâns că ordinul de confiscare a condus în consecință la impunerea unei pedepse penale în mod retroactiv, contrar dispozițiilor articolului 7. Luând în considerare caracterul autonom al definiției pedepsei în temeiul articolului 7, Curtea a reținut că, pentru a asigura menținerea în vigoare a articolului 7, era necesar să stabilească dacă ordinul de confiscare a constituit în fapt o pedeapsă. În acest sens, Curtea a analizat dacă măsura a fost impusă în urma unei infracțiuni și a examinat natura și scopul măsurii, caracterizarea acesteia potrivit dreptului intern, procedurile implicate în adoptarea și implementarea măsurii, precum și severitatea ordinului de confiscare. Aplicarea legii din 1986 a depins de existența unei condamnări penale iar Curtea nu a ținut cont de aspectele

¹¹² Consiliul European, „Ghidul privind articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului”. 31 decembrie 2017. Disponibil la: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_7_ENG.pdf.

preventive și compensatorii ale confiscării pentru a exclude aspectele punitive ale acesteia. De fapt, Curtea a menționat că prevenția și despăgubirea pot fi considerate elemente constitutive ale pedepsei. În timp ce severitatea măsurii nu a fost considerată relevantă, procedurile implicate în aplicarea măsurii, inclusiv posibilitatea de detenție în cazul lipsei de conformare, au indicat clar că măsura a constituit o pedeapsă. Prin urmare, având în vedere substanța măsurii, articolul 7 din Convenție s-a aplicat ordinului de confiscare și a fost încălcat.

O hotărâre a Curții potrivit căreia ordinul de confiscare constituie o pedeapsă este importantă, însă nu întotdeauna decisivă, așa cum reiese din cauza *G.I.E.M. și alții împotriva Italiei*.¹¹³

Cauza *G.I.E.M. și alții împotriva Italiei* se referă la construirea unor clădiri cu destinație turistică pe un teren care era protejat împotriva dezvoltării imobiliare în baza legislației italiene. Deși toți reclamanții au fost achitați de orice infracțiune pe parcursul procedurilor penale, terenul și imobilele edificate au rămas ulterior sechestrate sau confiscate. În procesul de pronunțare a sentinței, Curtea a subliniat necesitatea de a examina substanța oricărei măsuri pentru a stabili dacă aceasta s-a concretizat într-o pedeapsă în sensul de sine stătător al articolului 7. Accentul a fost pus și pe faptul că lipsa unei condamnări penale nu exclude automat posibilitatea ca măsura de confiscare să se concretizeze într-o pedeapsă, trebuind luați în considerare mai mulți factori. În dreptul intern, măsurile de confiscare au fost incluse la secțiunea „Pedepse penale”, procedurile de confiscare au fost punitive din punct de vedere al scopului și al naturii acestora, iar confiscarea bunurilor în cauză a fost considerată ca fiind deosebit de dură și intruzivă și, în ultimul rând, măsurile de confiscare au fost emise de instanțele penale, despre care s-a considerat că nu au acționat în capacitate administrativă. Prin urmare, Curtea a hotărât că măsura de confiscare a constituit, în esență, o pedeapsă în temeiul articolului 7. Curtea a concluzionat că nu a existat nicio încălcare a articolului 7 în cazul unuia dintre reclamanți, întrucât procedurile judiciare desfășurate la nivel național au stabilit în esență răspunderea acestuia. Totuși, având în vedere că majoritatea reclamanților erau societăți cu răspundere limitată și prin urmare nu s-au constituit părți în cadrul procedurilor penale care au condus la ordinele de confiscare, s-a considerat

¹¹³ Cauza *G.I.E.M. și alții împotriva Italiei*, hotărârea din 28 iunie 2018.

că drepturile acestora au fost încălcate deoarece, în esență, acestea au fost sancționate pentru o acțiune pentru care nu erau răspunzătoare din punct de vedere penal.

Hotărârile în cauza *Welch* și cauza *G.I.E.M.* se deosebesc de hotărârea adoptată în cauza *M împotriva Italiei*.¹¹⁴

În cauza *M împotriva Italiei* reclamantul a fost condamnat, printre altele, pentru „apartenența la o organizație criminală”, primind mai multe pedepse cu închisoarea. S-au solicitat măsuri preventive, incluzând sechestrarea bunurilor reclamantului. Ulterior a fost instituit un ordin de confiscare împotriva acestuia, pe motivul că singurul mod prin care ar fi putut acumula un volum atât de mare de bunuri a fost prin desfășurarea activităților sale ilegale. Reclamantul a susținut că instanțele naționale din Italia l-au privat de dreptul asupra bunurilor proprii prin aplicarea unor dispoziții legale în manieră retroactivă, bunurile fiind dobândite de acesta înainte de intrarea în vigoare a legii naționale relevante. În acest caz, Curtea a hotărât că măsurile preventive de confiscare au urmărit scopul legitim de „a da o lovitură organizațiilor de tip mafiot” și resurselor acestora. Potrivit dreptului italian, măsurile preventive respective nu au avut un caracter penal și nu au echivalat cu o pedeapsă pentru săvârșirea unei infracțiuni. Ca atare, Curtea a concluzionat că măsura nu a presupus stabilirea vinovăției ca urmare a unei acuzații penale și prin urmare nu a constituit o pedeapsă.

Acest principiu este dezvoltat mai departe în cauza *Yildirim împotriva Italiei*.¹¹⁵

¹¹⁴ Cauza *M împotriva Italiei*, hotărârea din 15 aprilie 1991.

¹¹⁵ Cauza *Yildirim împotriva Italiei*, hotărârea din 10 aprilie 2004.

În cauza *Yildirim împotriva Italiei*, reclamantul deținea un autobuz pe care l-a închiriat. Pe perioada închirierii, s-a descoperit că autobuzul efectua transporturi de imigranți ilegali. Șoferii au fost ulterior arestați și au primit pedepse privative de libertate, iar autobuzul a fost sechestrat. Reclamantul a introdus o acțiune pentru a recupera autobuzul. Invocând articolul 1 din Protocolul nr. 1 și articolul 7, reclamantul a contestat refuzul cererii sale de recuperare a autobuzului și refuzul de restituire a vehiculului său. În ceea ce privește articolul 7, Curtea a remarcat că nu a existat nicio acuzație penală formulată împotriva reclamantului, că procedurile de confiscare nu au avut legătură cu o acuzație penală formulată împotriva reclamantului și că, prin urmare, confiscarea nu ar fi putut implica stabilirea vinovăției ca urmare a unei acuzații penale. În consecință, confiscarea nu a putut constitui o pedeapsă în temeiul articolului 7.

2.5.3.3 Concluzii importante

Corelația dintre articolul 7 și articolul 1 din Protocolul nr. 1 este adesea subtilă, decizia Curții dacă măsura de confiscare constituie sau nu o pedeapsă fiind dependentă în realitate de anumite diferențe marginale. De o importanță crucială pentru raționamentul Curții este faptul dacă măsurile de confiscare reprezintă o consecință a unor acuzații penale și dacă asemenea măsuri sunt ele însele considerate pedepse penale conform dreptului național.

2.5.4 Articolul 8

2.5.4.1 Articolul 8: prezentare generală

Articolul 8 conține dispoziții referitoare la respectarea vieții private și de familie, care include și dreptul la respectarea domiciliului și a corespondenței. Acesta este un drept calificat.

Articolul 8 prevede următoarele:

1. *Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.*

-
2. *Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.*

Conceptul de viață privată se aplică atât persoanelor fizice cât și celor juridice și include identitatea personală, autonomia, informațiile personale, sexualitatea, dezvoltarea personală, relațiile cu alte persoane, reputația, precum și integritatea fizică și morală (adică bunăstarea fizică și psihică). Viața de familie cuprinde unitățile familiale sub aspect biologic, legal și social, de exemplu relațiile din cadrul familiei tradiționale existente între cuplurile căsătorite, între părinți și copii, între bunici și nepoți, precum și între frați. Aceasta include și cuplurile logodite, cuplurile coabitante, soții divorțați cu copii, cuplurile homosexuale, părinții adoptivi și copiii adoptați, precum și părinții sociali și copiii preluați în îngrijire. În ultimul rând, conceptului de domiciliu i-a fost atribuită o definiție cuprinzătoare de către organele Convenției; acesta se referă la domiciliul de fapt și de drept atât al persoanelor fizice cât și al celor juridice, definiția referindu-se mai degrabă la ocuparea spațiului decât la orice bază legală. Mai mult decât atât, având în vedere că noțiunile de „domiciliu” și de „viață privată” se pot suprapune cu activitățile profesionale și de afaceri, protecția oferită de articolul 8 a fost extinsă pentru a cuprinde birourile personale și sediile societăților.

Statul are o obligație negativă de a nu se amesteca în viața privată, viața de familie, domiciliul și corespondența unei persoane. În cazul în care Statul introduce măsuri care afectează aceste drepturi, acest lucru va fi considerat o încălcare, exceptând situația în care ingerința este „în conformitate cu legea”, urmărește un scop legitim și îndeplinește condiția de proporționalitate. Articolul 8, alineatul 2 enumeră aceste scopuri legitime, printre care se numără securitatea națională, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția drepturilor și a libertăților altora. În anumite situații, Statul va avea o obligație pozitivă de a lua măsuri pentru a asigura respectarea efectivă a articolului 8. Acest lucru se referă nu doar la relațiile dintre Stat și persoana fizică, ci și la relațiile dintre persoana fizică și organismele private, precum și la cele dintre persoanele fizice.

2.5.4.2 Corelația dintre dispozițiile articolului 8 și dispozițiile articolului 1 din Protocolul nr. 1

Nu este un fapt neobișnuit ca reclamantii care susțin că le-a fost încălcat dreptul la respectarea domiciliului în temeiul articolului 8 să invoce și articolul 1 din Protocolul 1 - mai ales atunci când domiciliul este locul de reședință al reclamantului. Accesul poliției într-o locuință sau într-un sediu profesional în scopul sechestrării unor bunuri a fost adus în discuție pentru a susține încălcarea drepturilor în temeiul articolului 8 al Convenției, cât și articolului 1 din Protocolul 1, așa cum s-a întâmplat în cauza *Niemietz împotriva Germaniei*¹¹⁶.

Cauza *Niemietz împotriva Germaniei* se referă la o investigație fiscală care a condus la o acuzație penală de calomnie. A fost emis un mandat de percheziție vizând biroul de avocatură al reclamantului, pentru a descoperi identitatea autorului unei scrisori. În timpul percheziției, au fost cercetate și dulapuri în care erau păstrate informații confidențiale despre clienți și care nu făceau obiectul mandatului de percheziție. Reclamantul a depus o plângere în temeiul articolului 8 alineatul 1 și articolului 1 din Protocolul 1, susținând că percheziția a încălcat dreptul acestuia la respectarea domiciliului și corespondenței, a avut un caracter disproporțional și a fost ordonată pentru eludarea legislației privind confidențialitatea. Curtea a remarcat că mandatul a fost formulat în termeni generali, acesta dispunând efectuarea unei percheziții și sechestrarea de „documente”, fără niciun fel de restricție. Prin urmare mandatul a constituit o măsură disproporționată și nenenecară într-o societate democratică, încălcând articolul 8. Plângerea reclamantului formulată în temeiul articolului 1 din Protocolul 1, potrivit căreia mandatul de percheziție i-a prejudiciat reputația de avocat, a fost deja analizată în contextul articolului 8 și prin urmare nu a fost considerată necesară o examinare mai aprofundată în temeiul articolului 1 din Protocolul 1.

Cu toate acestea, în situații referitoare la ordine de confiscare, Curtea a fost dispusă să constate o încălcare atât a articolului 1 din Protocolul nr. 1, cât și a articolului 8.

În cauza *Gladysheva împotriva Rusiei*, reclamanta a fost evacuată din apartamentul ei de către stat, pe motiv că proprietatea a fost obținută în mod fraudulos de către fostul proprietar. Reclamanta s-a plâns că a fost privată de bunurile sale prin încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 și că evacuarea forțată a constituit o încălcare a dreptului său la respectarea

¹¹⁶ Cauza *Niemietz împotriva Germaniei*, hotărârea din 19 decembrie 1992.

domiciliului în temeiul articolului 8. În ceea ce privește articolul 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a afirmat că măsura de confiscare a apartamentului reclamantei, fără oferirea unei alternative de locuit, a impus o sarcină excesivă asupra acesteia ca persoană. În consecință, nu a existat un echilibru corect și proporțional între interesul general al comunității și drepturile fundamentale ale individului, fiind încălcate dispozițiile articolului menționat. Mai mult, Curtea a remarcat că o ingerință în drepturile prevăzute în articolul 8 s-a produs odată cu emiterea unui ordin de evacuare, indiferent dacă acesta a fost executat sau nu. Curtea a mai remarcat că marja de apreciere în materie de reședință este mai îngustă atunci când vine vorba despre drepturile garantate prin articolul 8 comparativ cu cele din articolul 1 al Protocolului nr. 1, în articolul 8 punându-se accentul pe identitatea individului, autodeterminare, integritatea fizică și morală, menținerea relațiilor cu alte persoane și locul stabil și sigur în comunitate. Întrucât drepturile reclamantului în temeiul articolului 8 au fost ignorate de către Stat, au apărut probleme independente în temeiul ambelor dispoziții și prin urmare au fost constatate încălcări ale ambelor articole.

2.5.4.3 *Articolul 8 și percheziția bunurilor*

Toate convențiile și standardele internaționale menționate în secțiunea A a acestui Manual impun sau încurajează, în termeni generali, implementarea unor competențe de anchetă și cercetare în vederea aplicării eficiente a legii. Prin urmare, articolul 8 poate fi aplicat înainte de sechestrarea activelor, de exemplu atunci când sunt cercetate acuzațiile de corupție. În cazul în care autoritățile naționale trebuie să efectueze o percheziție la domiciliul sau la sediul unui reclamant, articolul 8 prevede faptul că percheziția respectivă trebuie să se desfășoare „în conformitate cu legea”. Acest lucru presupune nu doar ca percheziția să fie bazată pe o legislație accesibilă și previzibilă, ci și ca legislația respectivă să ofere garanții adecvate împotriva măsurilor arbitrare. Astfel, perchezițiile trebuie efectuate în general pe baza unui mandat judecătoresc.

În absența unui mandat judecătoresc, percheziția poate fi justificată post-facto printr-o examinare judiciară a legitimității acesteia și prin punerea la dispoziție a unor căi de recurs în cazul în care percheziția a fost ilegală. În cauza *Gutsanovi împotriva Bulgariei*,¹¹⁷ Curtea a constatat că nu a fost suficientă doar semnarea și ștampilarea actului de

¹¹⁷ Cauza *Gutsanovi împotriva Bulgariei*, hotărârea din 15 octombrie 2013.

percheziție cu mențiunea „aprobat” de către judecătorul local, fără specificarea motivelor aprobării; acest lucru nu a constituit o măsură suficientă de protecție împotriva abuzului. Mai mult, domeniul de aplicare al oricărui mandat judecătoresc de percheziție este relevant pentru „necesitatea” acestuia. De exemplu, în cauza *Iliya Stefanov împotriva Bulgariei*, Curtea a constatat că extinderea excesivă a termenilor mandatului de percheziție, reflectată în maniera în care aceasta a fost desfășurată, nu a putut fi considerată necesară și proporțională conform cerințelor articolului 8.

2.5.4.4 Concluzii importante

Dispozițiile articolului 8 și dispozițiile articolului 1 din Protocolul nr. 1 pot fi invocate, acestea interacționând în mai multe feluri. Este important de menționat faptul că Statul trebuie să ia măsuri rezonabile pentru a se asigura că sechestrarea activelor nu depășește limitele necesare, cu alte cuvinte că mandatele de percheziție și de sechestrare nu sunt aplicate fără nicio restricție. Așa cum s-a explicat mai sus, s-a constatat că asemenea măsuri au încălcat atât articolul 1 din Protocolul nr. 1, cât și articolul 8.

2.5.4.5 Lista cauzelor reprezentative

- **Cauza *Iliya Stefanov împotriva Bulgariei*:**¹¹⁸ Extinderea excesivă a mandatului de percheziție și sechestrare a încălcat dispozițiile articolului 8.
- **Cauza *Gutsanovi împotriva Bulgariei*:**¹¹⁹ Absența motivelor în cuprinsul actului judecătoresc de aprobare a percheziției la domiciliul reclamantului nu a îndeplinit cerințele de legalitate prevăzute la articolul 8.

¹¹⁸ Cauza *Iliya Stefanov împotriva Bulgariei*, hotărârea din 22 mai 2008.

¹¹⁹ Cauza *Gutsanovi împotriva Bulgariei*, hotărârea din 15 octombrie 2013.

Costurile pentru tipărirea acestei publicații au fost suportate de Guvernul britanic. Opiniile exprimate în cuprinsul acestei publicații nu aparțin în mod absolut necesar Guvernului britanic.

Inițiativa regională anticorupție (RAI)

Inițiativa regională anticorupție (Regional Anti-corruption Initiative - RAI) este o organizație interguvernamentală formată din nouă state membre: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Republica Moldova, Muntenegru, Macedonia de Nord, România și Serbia. Polonia, Georgia și Slovenia sunt țări cu statut de Observator. Misiunea RAI este de a coordona cooperarea regională împotriva corupției, prin oferirea unei platforme comune destinate schimbului de cunoștințe și bune practici. Secretariatul organizației se află la Sarajevo și gestionează proiecte de pe întreg teritoriul Europei de Sud-Est, vizând în principal aspecte precum conflictul de interese și divulgarea activelor, protecția împotriva corupției prin legislație, evaluarea riscului de corupție, semnalele de alarmă, consolidarea integrității procesului de aplicare a legii și de recuperare a activelor.

Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE)

Centrul de consiliere privind drepturile individuale în Europa (AIRE) este o organizație non-guvernamentală care promovează conștientizarea drepturilor decurgând din legislația europeană și oferă sprijin victimelor încălcării drepturilor omului. Centrul are experiență mai ales în litigii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, participând la peste 150 de cazuri. Centrul AIRE s-a concentrat asupra țărilor din Balcanii Occidentali, unde a desfășurat de mai bine de cincisprezece ani o serie de programe pe termen lung dedicate statului de drept, în parteneriat cu instituții și instanțe naționale. Scopul acestor programe a fost acela de a încuraja implementarea la nivel național a Convenției Europene a Drepturilor Omului, de a susține procesul integrării europene prin consolidarea statului de drept și prin recunoașterea în totalitate a drepturilor omului și de a stimula cooperarea regională între judecători și specialiștii în materie de drept.